

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Гуманітарно-педагогічний факультет

УДК 005.322:614.2

ПОГОДЖЕНО

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету,
кандидат філософських наук,
доцент

Інна САВИЦЬКА

« ____ » _____ 2025 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри
управління та освітніх технологій,
кандидат педагогічних наук,
професор

Сергій КУБЦЬКИЙ

« ____ » _____ 2025 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«УПРАВЛІННЯ РОБОТОЮ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В ГІМНАЗІЇ»

Спеціальність

073 «Менеджмент»

Освітня програма

«Управління персоналом»

Орієнтація освітньої програми

освітньо-наукова

Гарант освітньої програми

кандидат педагогічних наук, професор _____ **Сергій КУБЦЬКИЙ**

Керівники магістерської роботи

асистент _____ **Оксана ОПАНАСЕНКО**

кандидат педагогічних наук, доцент _____ **Василь БАЗЕЛЮК**

Виконав

_____ **Борис СТАДНИК**

Київ-2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри управління та
освітніх технологій

професор _____ Сергій КУБІЦЬКИЙ

« ____ » _____ 2025 р.

**ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТУ**

Стаднику Борису Миколайовичу

Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітня програма «Управління персоналом»
Орієнтація освітньої програми освітньо-наукова

1. Тема магістерської кваліфікаційної роботи: **«Управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії»** затверджена наказом ректора НУБіП України від «16» жовтня 2024 р. № 1873 «С».

2. Термін подання завершеної роботи на кафедру «01» червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, теоретичні та практичні напрацювання українських і зарубіжних науковців за темою роботи, періодичні видання.

4. Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1) Здійснити аналіз наукових джерел за темою дослідження для обґрунтування сутності поняття «управління роботою з обдарованими дітьми» та визначення основних підходів до організації цієї роботи.

2) Визначити особливості управління роботою з обдарованими дітьми в умовах сучасної гімназії та проаналізувати педагогічні підходи, які сприяють розвитку їхнього потенціалу.

3) Провести аналіз стану організації роботи з обдарованими дітьми на прикладі Хуторо-Губиниської гімназії для виявлення ефективності існуючих практик.

4) Визначити педагогічні умови та управлінські аспекти, які сприяють ефективній роботі з обдарованими учнями в гімназії.

5) Розробити методичні рекомендації щодо вдосконалення управління роботою з обдарованими дітьми, орієнтовані на створення комфортного навчального середовища та підтримку творчого потенціалу учнів.

6) Оцінити вплив запропонованих методів і рекомендацій на ефективність роботи з обдарованими дітьми та конкурентоспроможність гімназії.

Дата видачі завдання: «20» листопада 2023 р.

Керівники магістерської роботи _____ Оксана Опанасенко

Василь БАЗЕЛЮК

Завдання прийняв до виконання _____ Борис СТАДНИК

РЕФЕРАТ
магістерської кваліфікаційної роботи
«Управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії»
здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти
гуманітарно-педагогічного факультету
спеціальності 073 «Менеджмент»
освітньо-професійної програми «Управління персоналом»
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Стадника Бориса Миколайовича

Магістерська кваліфікаційна робота присвячена актуальній темі управління роботою з обдарованими дітьми в умовах гімназії. У роботі розглядаються особливості організації педагогічного процесу для розвитку інтелектуального та творчого потенціалу обдарованих учнів, аналізується сучасний стан управління роботою з такими дітьми та пропонуються рекомендації щодо вдосконалення управлінських підходів. Загальний обсяг роботи складає 101 сторінку, включає 17 таблиць, 14 рисунків та список використаних джерел, що налічує 80 найменувань.

Основна мета дослідження полягає в оптимізації управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії шляхом виявлення, аналізу та впровадження сучасних педагогічних підходів, спрямованих на ефективне виявлення та розвиток потенціалу обдарованих учнів.

У першому розділі «Теоретичні основи управління роботою з обдарованими дітьми» досліджуються теоретичні засади управління роботою з обдарованими учнями. Розглядаються сутність, структура та особливості поняття «управління роботою з обдарованими дітьми», аналізуються основні педагогічні підходи, які сприяють розвитку їхнього потенціалу. Також у розділі висвітлюється значення сучасних інноваційних підходів у контексті підвищення ефективності роботи з обдарованими учнями.

Другий розділ «Аналіз стану організації роботи з обдарованими дітьми у Хуторо-Губинській гімназії» присвячений емпіричному аналізу практик

управління роботою з обдарованими учнями. Здійснено організаційно-економічний аналіз діяльності гімназії, проаналізовано чисельність, педагогічні кваліфікації, методи роботи з обдарованими учнями, а також виявлено сильні та слабкі сторони існуючих практик. У розділі представлено результати анкетування педагогічного колективу та учнів, що дозволило визначити рівень задоволеності роботою з обдарованими дітьми.

Третій розділ «Удосконалення управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії» містить розробку рекомендацій щодо вдосконалення управлінських процесів у роботі з обдарованими учнями. Запропоновано інтеграцію сучасних педагогічних технологій, таких як індивідуальні освітні траєкторії, інтерактивні методи навчання, а також створення комфортного навчального середовища для підтримки творчого розвитку учнів. Особливу увагу приділено впровадженню системного підходу до роботи з обдарованими дітьми, що враховує потреби учнів, педагогів та адміністрації.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування для покращення управлінських процесів у роботі з обдарованими дітьми в гімназіях. Запропоновані рекомендації спрямовані на підвищення ефективності навчально-виховного процесу, розвиток потенціалу обдарованих учнів і зміцнення конкурентоспроможності освітнього закладу.

Ключові слова: обдаровані діти, управління роботою, педагогічні підходи, гімназія, навчальне середовище, інноваційні методи навчання.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
Розділ 1 Теоретичні засади управління роботою з обдарованими дітьми в умовах гімназії як наукова проблема	11
1.1. Теоретичні основи управління роботою з обдарованими дітьми в закладі освіти	11
1.2. Особливості управління роботою з обдарованими дітьми у сучасній гімназії	25
Висновки до першого розділу	37
Розділ 2 Аналіз та оцінка організації управління роботою з обдарованими дітьми в Хуторо-Губиниській гімназії	41
2.1. Загальна характеристика Хуторо-Губиниської гімназії як закладу освіти	41
2.2. Аналіз системи управління роботою з обдарованими дітьми в Хуторо-Губиниській гімназії	66
Висновки до другого розділу	73
Розділ 3 Шляхи удосконалення управління роботою з обдарованими дітьми в Хуторо-Губиниській гімназії	75
3.1. Інноваційні педагогічні підходи до управління роботою з обдарованими дітьми в Хуторо-Губиниській гімназії	75
3.2. Методичні рекомендації щодо оптимізації управління роботою з обдарованими дітьми в Хуторо-Губиниській гімназії	80
Висновки до третього розділу	87
ВИСНОВКИ	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94

ВСТУП

Сучасний освітній простір характеризується зростанням ролі індивідуалізованого підходу до навчання, особливо в роботі з обдарованими дітьми. Цей напрямок є ключовим для формування інтелектуального та творчого потенціалу молодого покоління, що потребує впровадження ефективних педагогічних стратегій, інтеграції сучасних освітніх технологій та створення сприятливого середовища для розвитку здібностей учнів.

Управління роботою з обдарованими дітьми потребує комплексного підходу, який включає виявлення талантів, розробку індивідуальних освітніх траєкторій, адаптацію освітніх програм та забезпечення психолого-педагогічної підтримки. Сучасна освітня система має бути гнучкою, аби відповідати потребам і можливостям таких учнів, сприяючи їхньому всебічному розвитку та соціальній інтеграції. У цьому контексті досвід роботи Хуторо-Губиниської гімназії заслуговує особливої уваги як приклад високого рівня організації освітнього процесу для обдарованих дітей.

Проблема розвитку обдарованих учнів є надзвичайно актуальною в умовах сучасного суспільства, яке потребує творчих, інноваційно мислячих та висококваліфікованих особистостей. Інноваційні педагогічні підходи, такі як STEAM-освіта, інтерактивні методи навчання та індивідуальні освітні траєкторії, стають основою для формування творчих, інтелектуальних і соціальних компетенцій учнів. Впровадження таких підходів у навчальний процес дозволяє не лише розвивати потенціал учнів, але й формувати їхню здатність до адаптації у сучасному світі.

Проблема управління роботою з обдарованими дітьми є предметом багатьох наукових досліджень та широко висвітлюється у працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Зокрема, О. Антонова [1 - 3] та М. Бойченко [7], [10] акцентують увагу на необхідності формування середовища, яке сприятиме розвитку обдарованості через інноваційні підходи в освіті. Дослідження Н. Василенко [13] та О. Зубченка [80] зосереджуються на психологічних та організаційних аспектах роботи з обдарованими учнями, підкреслюючи

важливість індивідуалізованого підходу у роботі з дітьми. У роботах Г. Гарднера [64] та Л. Стернберга [74] аналізується вплив творчого розвитку на соціальну адаптацію обдарованих учнів. Особливе місце займають дослідження методичних підходів до управління роботою з обдарованими дітьми у закладах освіти, таких як дослідження І. Дмитренко [18] та Т. Пилипчук [40]. Проте практичні аспекти управління цією роботою в контексті сучасних викликів та реалій української освіти залишаються недостатньо вивченими. Це вимагає впровадження системних методів і стратегій, які дозволять створити оптимальні умови для виявлення, розвитку та підтримки обдарованих дітей у гімназіях.

Аналіз теоретичних напрацювань науковців та нормативно-правового забезпечення управління роботою з обдарованими дітьми у закладах освіти дозволяє зробити висновок, що ефективне управління цією діяльністю сприятиме виявленню та розвитку творчих здібностей учнів, покращенню якості освітнього процесу та підвищенню конкурентоспроможності закладу. Незважаючи на значну увагу, яку вчені приділяють питанням роботи з обдарованими дітьми, комплексне дослідження цієї проблеми в контексті управлінських процесів у закладах середньої освіти України залишається недостатньо висвітленим.

Аналіз наукових джерел підтверджує, що управління роботою з обдарованими дітьми є актуальною проблемою, особливо в умовах модернізації системи освіти та зростаючих вимог до якості освітнього процесу. Ці виклики потребують нових підходів до організації роботи з обдарованими учнями, що включає впровадження сучасних педагогічних стратегій, створення індивідуальних освітніх траєкторій, а також удосконалення взаємодії між педагогами, учнями та їхніми батьками. Проте, наявні прогалини у дослідженнях підкреслюють необхідність більш глибокого аналізу ефективних управлінських підходів до організації роботи з обдарованими дітьми в закладах середньої освіти.

Зокрема, спостерігаються такі суперечності: між зростаючою потребою в удосконаленні роботи з обдарованими учнями та обмеженими можливостями для забезпечення індивідуального підходу в умовах сучасної системи освіти; між

необхідністю впровадження інноваційних педагогічних технологій та браком методичної підготовки педагогів для їх ефективного застосування; між зростанням попиту на якісні освітні послуги для обдарованих дітей та недостатньою матеріально-технічною базою закладів освіти; між акцентом на індивідуальні потреби учнів та вимогою створення сприятливого колективного середовища. Ці суперечності підкреслюють важливість розробки і впровадження ефективних підходів до організації роботи з обдарованими учнями, орієнтованих на розкриття їх потенціалу, вдосконалення педагогічної майстерності та забезпечення гармонійного освітнього середовища.

Актуальність теми дослідження та виявлені протиріччя дозволили визначити тему нашого дослідження: **«Управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії»**.

Метою дослідження є оптимізація управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії шляхом виявлення, аналізу та впровадження сучасних педагогічних підходів, спрямованих на ефективне виявлення та розвиток потенціалу обдарованих учнів.

Відповідно до поставленої мети нами визначено *завдання дослідження*:

1. Здійснити аналіз наукових джерел за темою дослідження для обґрунтування сутності поняття «управління роботою з обдарованими дітьми» та визначення основних підходів до організації цієї роботи.
2. Визначити особливості управління роботою з обдарованими дітьми в умовах сучасної гімназії та проаналізувати педагогічні підходи, які сприяють розвитку їхнього потенціалу.
3. Провести аналіз стану організації роботи з обдарованими дітьми на прикладі Хуторо-Губиниської гімназії для виявлення ефективності існуючих практик.
4. Визначити педагогічні умови та управлінські аспекти, які сприяють ефективній роботі з обдарованими учнями в гімназії.
5. Розробити методичні рекомендації щодо вдосконалення управління роботою з обдарованими дітьми, орієнтовані на створення комфортного навчального середовища та підтримку творчого потенціалу учнів.

6. Оцінити вплив запропонованих методів і рекомендацій на ефективність роботи з обдарованими дітьми та конкурентоспроможність гімназії.

У процесі написання магістерської кваліфікаційної роботи використовувалися як теоретичні, так і практичні методи дослідження. Для аналізу наукових джерел щодо проблеми управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії застосовувалися теоретичні методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення та порівняння. Ці методи дали змогу вивчити сучасні концепції управління, педагогічні підходи до роботи з обдарованими учнями, а також визначити ключові чинники, що впливають на ефективність організації роботи з талановитими дітьми.

Емпіричний блок дослідження включав аналіз практичного досвіду роботи Хуторо-Губиниської гімназії, проведення опитувань серед педагогічного складу закладу з метою виявлення сильних і слабких сторін організації роботи з обдарованими дітьми. Окрему увагу приділено спостереженню за навчальним процесом та впровадженням інноваційних педагогічних методик, що сприяють розвитку творчого потенціалу учнів.

Додатково використовувалися кейс-аналіз та метод експертного оцінювання для поглибленого аналізу ефективності педагогічних умов і управлінських рішень, спрямованих на підтримку та розвиток обдарованих учнів.

Вибірка для емпіричного дослідження охоплювала педагогічний колектив гімназії, адміністрацію та батьків учнів. Такий підхід дозволив провести комплексну оцінку організаційно-управлінських практик і їхнього впливу на створення сприятливого середовища для навчання та розвитку обдарованих дітей.

Об'єктом дослідження є управління роботою з обдарованими дітьми в умовах гімназії.

Предметом дослідження є методи та підходи до організації управління роботою з обдарованими учнями в гімназії, їхній вплив на розвиток творчих здібностей, мотивацію до навчання, соціалізацію дітей та підвищення якості освітнього процесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій для вдосконалення управління роботою з обдарованими дітьми в гімназіях. Результати дослідження можуть бути використані для покращення організації навчального процесу в Хуторо-Губиниській гімназії та інших закладах загальної середньої освіти. Запропоновані підходи спрямовані на створення ефективної системи управління роботою з обдарованими учнями, яка включає: впровадження індивідуальних освітніх траєкторій; розвиток професійної компетентності педагогів через систему навчальних тренінгів і семінарів; впровадження сучасних інноваційних методик, таких як STEAM-освіта; удосконалення психолого-педагогічної підтримки учнів і батьків.

Це дозволить створити умови для гармонійного розвитку талантів обдарованих дітей, сприятиме підвищенню професійного рівня педагогів і забезпеченню якісної комунікації між учнями, батьками та освітнім середовищем. Отримані результати можуть бути корисними для загальноосвітніх закладів, які прагнуть покращити організацію роботи з обдарованими учнями, а також для законотворчих і методичних установ, що займаються розробкою освітніх стратегій для роботи з обдарованими дітьми.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові праці, присвячені організації роботи з обдарованими дітьми в умовах сучасної освіти, а також нормативно-правові акти, які регламентують діяльність закладів загальної середньої освіти в Україні. Важливе місце у дослідженні посіли дані щодо сучасних підходів до організації роботи з обдарованими дітьми, включаючи аналіз вітчизняного та закордонного досвіду. Це дозволило врахувати сучасні тенденції в освіті та адаптувати їх до специфіки роботи гімназій в Україні.

Структура та обсяг магістерської кваліфікаційної роботи включають вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел, який нараховує 80 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 101 сторінку, що містить 17 таблиць і 14 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РОБОТОЮ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В УМОВАХ ГІМНАЗІЇ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

1.1. Теоретичні основи управління роботою з обдарованими дітьми в закладі освіти

У сучасних умовах розвитку освіти все більшого значення набуває вивчення та врахування індивідуальних особливостей учнів, зокрема дітей з високим рівнем пізнавальної активності та творчого потенціалу [11]. Управління освітнім процесом у гімназії має орієнтуватися не лише на забезпечення якісного засвоєння навчального матеріалу, а й на створення умов для розвитку обдарованості кожного учня [47]. Сучасна концепція освіти передбачає не просто накопичення знань, а формування навичок самостійного мислення, розв'язання нестандартних завдань та адаптації до швидкозмінного соціального середовища [15].

Ефективне управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії передбачає гнучку систему навчання, індивідуалізацію освітнього процесу та впровадження інноваційних методик [26].

В освітньому менеджменті виокремлюють декілька підходів до управління освітнім процесом у гімназії для обдарованих дітей:

- ✓ *Адміністративно-організаційний підхід* – включає централізоване регулювання навчального процесу через нормативно-правові акти [31].
- ✓ *Педагогічно-адаптивний підхід* – орієнтований на розробку персоналізованих навчальних програм та залучення сучасних технологій [2].
- ✓ *Інтерактивно-колабораційний підхід* – базується на співпраці школи, батьків, учнів та наукових установ у процесі навчання [10].

Застосування тієї чи іншої моделі управління залежить від стратегічних завдань освітнього закладу, кадрового потенціалу педагогічного колективу та особливостей контингенту учнів [8].

Успішність реалізації таких підходів залежить від рівня підготовки педагогів, використання ефективних форм організації навчального процесу та

створення сприятливого освітнього середовища [45]. Згідно з дослідженнями, один із ключових чинників формування творчого потенціалу обдарованих учнів – це варіативність і доступність навчальних ресурсів, що дозволяють розширювати горизонти знань і стимулювати самостійне дослідження [60]. Проте важливо зазначити, що процес управління роботою з обдарованими учнями не обмежується лише методичною діяльністю вчителів. Він охоплює стратегічне планування освітнього процесу на рівні адміністрації закладу, формування професійних команд педагогів, розробку спеціалізованих програм та забезпечення психологічної підтримки учнів [52]. Адміністративне управління має передбачати впровадження механізмів моніторингу розвитку обдарованих учнів, організацію роботи методичних об'єднань та підвищення кваліфікації педагогів [43]. Успішність цього процесу залежить від ефективної взаємодії між керівництвом гімназії, педагогічним колективом, батьками та учнями [70].

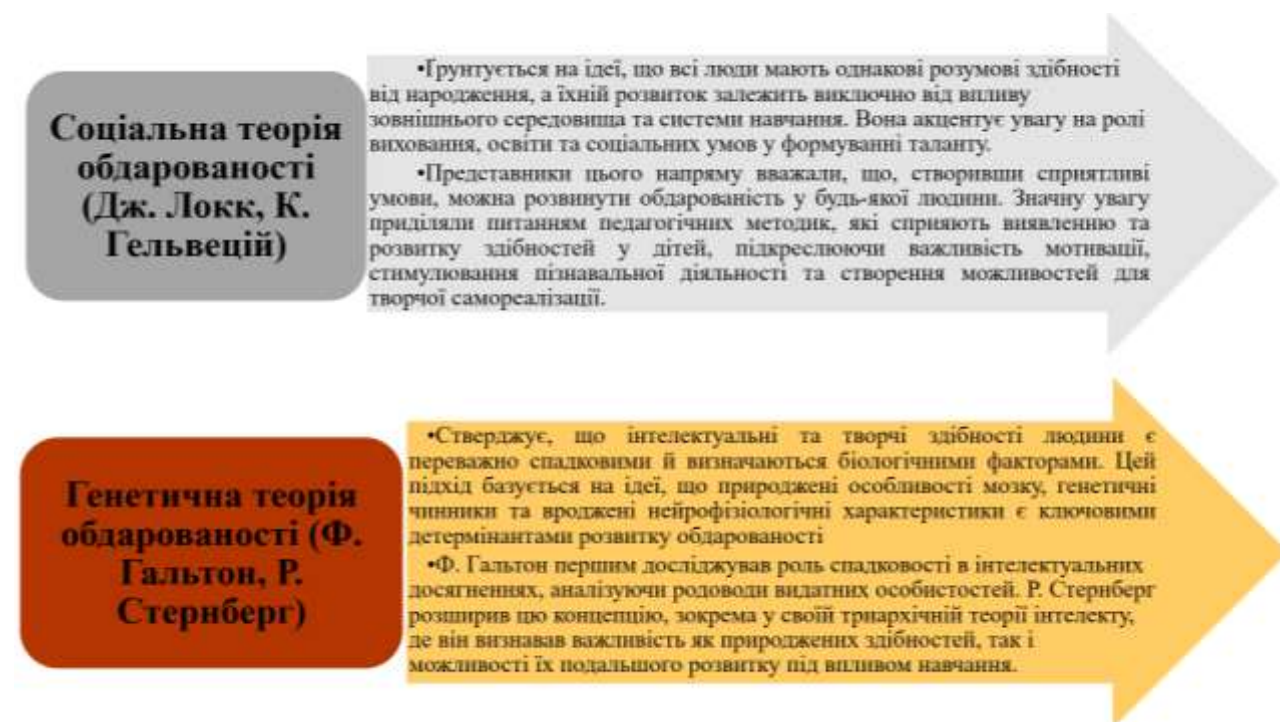
Попри значні досягнення у сфері вивчення обдарованості, в українській системі освіти досі спостерігається недостатня увага до питань управління розвитком обдарованих дітей. Зокрема, вимагають удосконалення методики діагностики та підтримки обдарованих учнів, розробка системи мотивації та адаптації до індивідуальних освітніх потреб [72].

Проблема обдарованості протягом століть залишалася в центрі уваги науковців, педагогів і психологів. Однією з перших праць, у якій розглянуто питання розвитку здібностей, вважається книга іспанського лікаря Хуана Уарте «Дослідження здібностей до наук» (1575) [77]. У ній автор висвітлив питання про типи обдарування, їх вплив на професійну діяльність людини та методи визначення індивідуальних здібностей.

У ХІХ столітті значний внесок у дослідження проблеми зробив Френсіс Гальтон, який у книзі «Спадковість таланту. Його закони і наслідки» (1869) розглянув питання генетичної природи здібностей та їх розвитку [63]. Його ідеї стали основою для подальших досліджень у галузі психології та педагогіки.

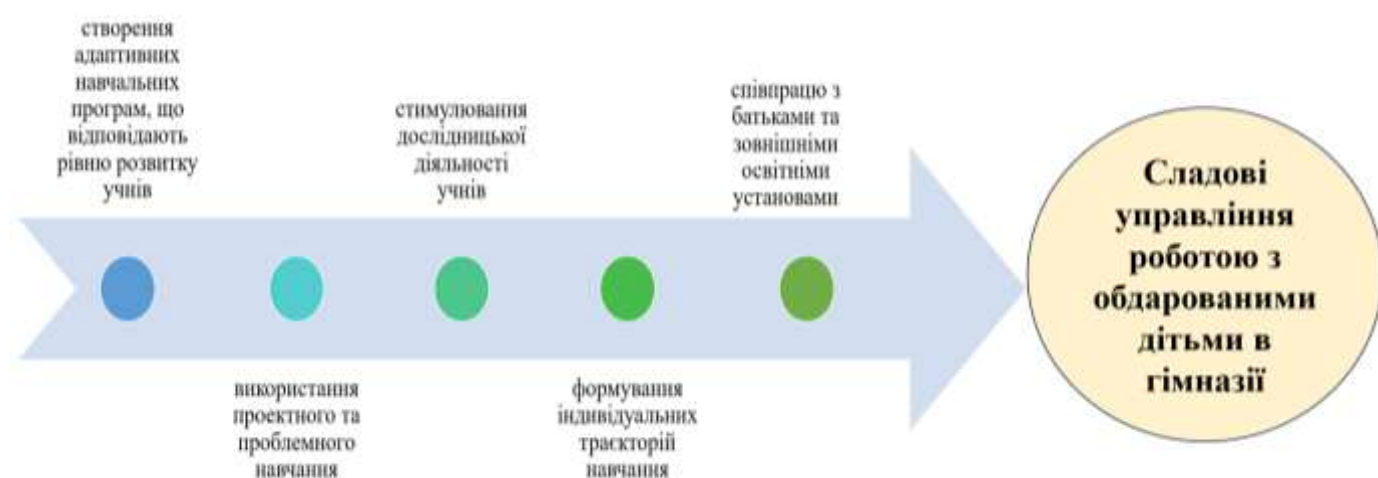
Наукові підходи до вивчення обдарованості формувалися в межах двох основних концепцій, які подані на рис. 1.1: [47].

У період Романтизму творчість та обдарованість вважалися найвищими формами духовного буття, що асоціювалися з натхненням та інтуїцією [46]. Пізніше вчені розширили розуміння цього явища, визначивши його як комплекс інтелектуальних, мотиваційних і емоційних характеристик, що сприяють високій продуктивності в різних сферах діяльності [72].

Рис. 1.1. Основні наукові підходи до вивчення обдарованості

Сучасні наукові дослідження підтверджують, що обдарованість є багатовимірним явищем, яке включає когнітивний, емоційний, мотиваційний та соціальний компоненти [77]. Управління освітнім процесом у гімназії має передбачати (див. рис. 1.2):

Рис. 1.2. Основні складові управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії

У сучасному суспільстві проблема виховання та розвитку обдарованих дітей є важливою складовою освітньої політики та стратегічним напрямом розвитку держави [47]. Саме від ефективності виявлення, підтримки та управління освітнім процесом залежить потенціал нації, її науково-технічний та культурний прогрес [57]. Обдаровані діти становлять інтелектуальний ресурс суспільства, а їхня підготовка до майбутнього професійного життя вимагає особливого підходу, який базується на інтеграції зусиль науковців, педагогів та представників громадськості [26].

Для України, яка прагне до побудови розвиненої демократичної держави, формування системи підтримки та розвитку обдарованої особистості є ключовим завданням освітньої сфери [7]. Важливим фактором є ефективне управління освітнім процесом у гімназіях, де значну увагу необхідно приділяти формуванню індивідуальних освітніх траєкторій для обдарованих учнів [69]. Від рівня реалізації їхніх інтелектуальних і творчих здібностей залежить майбутній економічний та науковий потенціал країни, що робить питання управління освітою в цьому контексті особливо актуальним [62].

Система освіти має сприяти розкриттю потенціалу кожного учня, забезпечуючи створення сприятливого середовища для розвитку його здібностей [63]. Саме тому важливим завданням сучасної гімназії є формування освітнього простору, який дозволяє учням реалізувати свої природні таланти через використання сучасних методів навчання, мотиваційних механізмів і психологічної підтримки [2].

Обдарованість дитини є складним багатокомпонентним явищем, яке охоплює не лише когнітивний потенціал, а й соціальні, емоційні та творчі здібності [24]. Талановиті діти – це безцінний ресурс суспільства, який потребує особливого підходу до навчання, виховання та соціальної адаптації [58]. Кожна дитина має індивідуальні задатки, які можуть проявлятися у різних сферах, і завдання педагогів та управлінців – створити умови для їх максимального розкриття [12].

Згідно з концепцією Нової української школи (НУШ), головною метою сучасної освіти є всебічний розвиток особистості дитини, що базується на

визнанні її природних нахилів, здібностей і талантів [52]. Відповідно, стратегія управління роботою з обдарованими дітьми має включати персоналізований підхід, що враховує особливості навчання, виховання та соціальної адаптації таких учнів [78].

За визначенням О. Антонової, обдарованість – це унікальне поєднання природних задатків і потенційних можливостей людини, які дають змогу досягати високих результатів у певній сфері діяльності [1]. В освітньому середовищі виділяють кілька основних типів обдарованості:

✓ **Інтелектуальна** – високий рівень аналітичного мислення, здатність до абстрактних узагальнень, швидке засвоєння інформації (характерна для науковців, математиків, дослідників) [76].

✓ **Образно-художня** – креативність, візуальне сприйняття, здатність до самовираження через мистецтво (необхідна художникам, дизайнерам, архітекторам) [57].

✓ **Музична** – розвинене почуття ритму, музичний слух, здатність до імпровізації (виявляється у композиторів, виконавців, диригентів) [73].

✓ **Моторна (спортивна)** – координація рухів, швидкість реакції, фізична витривалість (характерна для спортсменів, танцюристів) [69].

✓ **Лідерська (соціальна)** – висока комунікативність, організаторські здібності, вплив на оточення (властива підприємцям, політикам, педагогам) [58].

Згідно з дослідженнями Л. Процик, інтелектуально обдаровані діти демонструють такі особливості [43]:

- високу допитливість та критичне мислення;
- здатність до багаторівневого аналізу інформації;
- схильність до самостійного навчання та досліджень;
- прагнення до вирішення складних проблем;
- емоційну чутливість та соціальну відповідальність.

Успішна робота з обдарованими дітьми потребує створення відповідного освітнього середовища, яке включає диференційоване навчання, використання сучасних технологій та розвиток міжпредметних зв'язків [63].

Сучасні підходи до управління освітою для обдарованих дітей базуються на таких принципах, поданих на рис 1.3 [52]:

Рис. 1.3. Сучасні принципи управління освітнім процесом для обдарованих дітей

Визначення рівня навчальних досягнень учнів та їхньої обдарованості є важливим завданням сучасної освітньої системи. Ефективне управління освітнім процесом у гімназії передбачає створення умов для виявлення, розвитку та підтримки обдарованих дітей [47]. Обдарованість проявляється у різних сферах, і ключове завдання педагогів – вчасно її розпізнати та надати відповідні можливості для самореалізації дитини [8].

Згідно з дослідженнями Сбруєвої А., основні сфери навчальних досягнень учнів охоплюють такі напрями, як мовленнєва діяльність, точні науки, природничі дисципліни, творчість та соціальна взаємодія [47].

У галузі мовленнєвої діяльності обдаровані діти демонструють підвищений інтерес до читання та аналізу текстів. Вони легко засвоюють нову лексику, використовують складні синтаксичні конструкції, швидко запам'ятовують прочитаний матеріал, а також мають здатність критично осмислювати тексти [57]. Такі учні часто випереджають однолітків у розвитку мовленнєвих навичок, демонструючи здатність до аргументованого висловлення думок.

Обдаровані діти, які мають схильність до точних наук, проявляють інтерес до числових операцій, швидко засвоюють математичні концепції, легко оперують абстрактними поняттями та часто використовують математичні методи для розв'язання завдань у повсякденному житті [60]. Вони демонструють високу швидкість обчислень, здатність до логічного мислення та швидке розуміння взаємозв'язків між числовими величинами.

У сфері природничих наук обдаровані учні виявляють допитливість, прагнуть до самостійного дослідження явищ навколишнього світу, ставлять численні запитання про походження та функціонування різних об'єктів, легко запам'ятовують наукові поняття. Вони мають здатність систематизувати інформацію, аналізувати причинно-наслідкові зв'язки, що сприяє їхньому успіху у вивченні біології, хімії, фізики та географії [74].

Окремої уваги заслуговують діти з високим творчим потенціалом. Вони проявляють оригінальність у мисленні, мають розвинену уяву, здатні генерувати нові ідеї та нестандартно підходити до вирішення проблем. Такі учні активно займаються мистецтвом, музикою, літературною діяльністю, часто ініціюють нові проєкти та відрізняються самостійністю у прийнятті рішень [65].

Соціальна обдарованість також відіграє важливу роль у розвитку особистості. Учні, які володіють розвиненими комунікативними навичками, легко адаптуються до нових обставин, проявляють ініціативу в колективній діяльності, швидко знаходять спільну мову з однолітками та дорослими, часто виконують лідерські функції. Вони вміють організувати процеси, беруть на себе відповідальність за спільні справи та демонструють здатність ефективно взаємодіяти у соціальному середовищі [78].

Важливим аспектом управління освітнім процесом у гімназії є система виявлення та підтримки обдарованих дітей. Процес діагностики обдарованості є багаторівневим і потребує комплексного підходу. Виявлення обдарованих учнів відбувається як у сімейному середовищі, так і в освітньому просторі. Дослідження показують, що батьки часто першими помічають унікальні здібності своїх дітей, проте їхні суб'єктивні оцінки можуть не завжди бути точними [57]. У деяких випадках обдарованість залишається непоміченою,

оскільки дитина не має достатньої мотивації проявляти свої таланти в традиційних навчальних ситуаціях [58]. Дослідження Бойченко М. підтверджують, що діти часто приховують свої навички, якщо дорослі-референти неправильно оцінюють їх [9].

З метою точної діагностики обдарованості використовуються різноманітні методики, які охоплюють спостереження за поведінкою учнів, тестування когнітивних здібностей, аналіз навчальних досягнень та консультації з батьками. Первинне оцінювання включає анкетування батьків та педагогів з метою збору інформації про особливості розвитку дитини. Далі проводяться комплексні діагностичні процедури, серед яких групові та індивідуальні тести, психологічні дослідження, аналіз навчальних результатів [43].

Обдаровані діти потребують спеціальних умов для навчання, оскільки їхні освітні потреби відрізняються від стандартних програм. Під час управління освітнім процесом у гімназії необхідно передбачити адаптивні моделі навчання, що дозволяють таким учням розширювати свої знання, поглиблювати вивчення певних дисциплін, брати участь у дослідницьких проєктах, олімпіадах та наукових конкурсах [62].

Крім академічних досягнень, важливим є розвиток особистісних характеристик обдарованих дітей. Вони часто стикаються з проблемами соціальної адаптації, емоційного вигорання та високих очікувань з боку суспільства [74]. Саме тому психологічна підтримка має бути невід'ємною частиною освітнього процесу. Формування позитивної мотивації до навчання, створення комфортного психологічного клімату, розвиток емоційного інтелекту – усе це сприяє гармонійному розвитку талановитої молоді [73].

В управлінні освітнім процесом для обдарованих учнів важливим є застосування методик, що сприяють розвитку їхньої творчої та дослідницької діяльності. Освітній процес у гімназіях має орієнтуватися на активізацію пізнавальної активності учнів, впровадження пошуково-дослідницьких методів навчання, стимулювання самостійного критичного мислення та розвиток інноваційного підходу до вирішення проблем [63]. Такий підхід не лише сприяє максимальному розкриттю потенціалу обдарованих дітей, але й формує в них

навички, необхідні для майбутнього професійного та соціального самовизначення [52].

На сьогодні в кожному закладі освіти формується власна система роботи з обдарованими учнями, яка базується на загальних педагогічних принципах, проте адаптується до специфіки конкретного освітнього середовища. Вона включає в себе визначення методів, принципів та стратегій навчання, а також створення психологічних та педагогічних умов для підтримки талановитих дітей [47]. Основою цих систем є як власні науково-педагогічні дослідження закладу, так і передовий міжнародний та національний досвід роботи з обдарованими учнями [57].

Головна мета управління освітнім процесом у гімназіях – *створення оптимальних умов для всебічного розвитку обдарованих учнів, максимальне розкриття їхніх здібностей, визначення стратегій підтримки та методичного забезпечення процесу навчання і виховання* [78]. Освітня система для таких дітей має бути гнучкою, інноваційною та спрямованою на кінцевий результат – формування компетентної особистості, здатної реалізувати свої таланти у професійній та соціальній діяльності [69].

Управління роботою з обдарованими дітьми передбачає моделювання обдарованості, тобто розробку концептуальної моделі, яка охоплює структурні та змістові компоненти цього явища. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки існує декілька підходів до визначення обдарованості, кожен з яких акцентує увагу на різних аспектах цього явища [58].

Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок, що обдарованість – *це комплексна характеристика особистості, яка включає здатність людини ефективно використовувати свої здібності, творчий потенціал та інтелектуальні ресурси у різних видах діяльності*. Вона поєднує когнітивні, мотиваційні, соціальні та емоційні компоненти, які впливають на рівень реалізації таланту та успішність особистості в певній сфері [63].

Загальні характеристики обдарованості включають такі основні компоненти:

✓ **Високий рівень мотивації** – прагнення до саморозвитку, зацікавленість у пізнавальній діяльності, стійке бажання досягти високих результатів [57].

✓ **Легкість навчання** – швидке засвоєння інформації, здатність до абстрактного мислення, швидке встановлення причинно-наслідкових зв'язків [60].

✓ **Креативність та нестандартність мислення** – здатність до вироблення нових ідей, гнучкість у прийнятті рішень, уміння комбінувати отримані знання для розв'язання нестандартних задач [73].

✓ **Прагнення до самовираження та інтелектуальної активності** – проявлення ініціативи у навчальному процесі, схильність до самостійного пошуку нових знань та експериментальної діяльності [74].

Згідно з концепцією Г. Гарднера, модель обдарованості повинна включати такі компоненти [31]:

➤ **Лінгвістичний інтелект** – здатність до роботи з текстами, володіння багатим словниковим запасом, легкість у засвоєнні мов.

➤ **Логіко-математичний інтелект** – високий рівень аналітичного та логічного мислення, здатність до математичних розрахунків та абстрактного моделювання.

➤ **Просторовий інтелект** – розвинена уява, здатність до роботи з візуальною інформацією, сильне візуально-просторове мислення.

➤ **Музичний інтелект** – чутливість до ритму, мелодій, здатність до музичної творчості.

➤ **Кінестетичний інтелект** – фізична координація, моторна спритність, здатність до швидкого засвоєння рухових навичок.

➤ **Міжособистісний інтелект** – висока соціальна компетентність, уміння взаємодіяти з іншими людьми, лідерські якості.

➤ **Внутрішньо-особистісний інтелект** – рефлексія, здатність до самопізнання, розуміння власних емоцій та почуттів.

➤ **Натуралістичний інтелект** – схильність до дослідження природних явищ, спостережливість, інтерес до біологічних наук.

Таким чином, сучасні підходи до управління розвитком обдарованих дітей в освітньому середовищі гімназій базуються на персоналізації навчання, диференційованому підході та застосуванні комплексної діагностики здібностей учнів [43]. Освітній процес має бути спрямований не лише на виявлення талантів, а й на створення умов для їхнього всебічного розвитку [57].

Важливу роль відіграє впровадження інноваційних методик, які сприяють формуванню ключових компетентностей обдарованих дітей. Це можуть бути проєктне навчання, дослідницька діяльність, участь у наукових конкурсах та олімпіадах, інтелектуальні змагання. Використання таких методик дозволяє забезпечити ефективну реалізацію потенціалу обдарованих учнів, сприяючи їхній академічній успішності та особистісному розвитку [52].

Оскільки управління освітою передбачає не лише педагогічний, а й організаційний аспект, особливо важливим є створення адаптивного середовища для навчання обдарованих учнів [74]. Це включає залучення до навчального процесу висококваліфікованих педагогів, розробку спеціалізованих програм, психологічний супровід та організацію міждисциплінарного навчання.

Організація освітнього процесу в гімназії для обдарованих учнів повинна базуватися на чіткій структурі управління, яка враховує основні завдання національної освіти та індивідуальні програми розвитку творчого потенціалу дітей [47]. Навчально-виховний процес має бути спрямований на стимулювання самостійної пізнавальної діяльності, створення умов для генерування нових ідей, розвитку креативності та реалізації науково-дослідницької активності [78]. Особливу роль у цьому відіграє запровадження творчо організованих форм навчання та дозвілля, що сприяють формуванню цілісного світогляду та навичок саморозвитку [63].

Система роботи з обдарованими учнями у гімназії має бути орієнтована на комплексний підхід, який включає професіоналізм педагогічного складу, індивідуалізацію освітніх програм, використання інноваційних технологій та створення комфортного психологічного середовища [74]. Вона має ґрунтуватися на таких ключових аспектах:

- творчій активності як учнів, так і педагогів, що стимулює ініціативність і пошук нових знань;
- високому рівні педагогічної майстерності, що включає знання предмета, використання сучасних методів навчання, гнучкість у виборі методик відповідно до вікових особливостей учнів;
- емоційній стійкості та вмінні формувати позитивний психологічний клімат;
- розвинених організаторських і комунікативних здібностях викладачів, що сприяють ефективній взаємодії між учасниками освітнього процесу [58].

Важливим елементом управління освітою обдарованих дітей є створення сприятливого освітнього середовища, що забезпечує тісну співпрацю між учителями, учнями та батьками. Впровадження комплексної системи підтримки сприяє формуванню стійкої навчальної мотивації, розвитку інтересу до наукової діяльності та самостійної дослідницької роботи [58]. Освітній процес має бути організований таким чином, щоб кожен учень мав можливість відчувати ситуацію успіху як під час навчальних занять, так і в позакласній діяльності [45]. Відповідно до положень Закону України «Про освіту» (2017) [21] та Концепції Нової української школи (2016) [23], освітній процес у гімназії має бути організований таким чином, щоб кожен учень мав можливість реалізувати свій потенціал через адаптивні освітні програми [5]. Інклюзивний підхід, закріплений у Постанові Кабінету Міністрів України № 872 (2019) [42], передбачає створення сприятливих умов для розвитку обдарованих дітей, що включає право на індивідуалізоване навчання, участь у спеціалізованих освітніх заходах та залучення до науково-дослідницької діяльності [34].

Система навчально-виховної роботи з обдарованими дітьми у гімназії передбачає:

- ✓ створення індивідуальних освітніх програм, що відповідають рівню здібностей та інтересів учнів;
- ✓ забезпечення можливостей для поглибленого вивчення предметів, зокрема у сфері точних наук, гуманітарних дисциплін, мистецтва чи спорту [57];

- ✓ формування стійких пізнавальних інтересів, які проявляються у спеціалізованій діяльності та наукових проєктах;
- ✓ запобігання ризикам, пов'язаним із емоційним вигоранням, переоцінкою власних можливостей або втратою інтересу до навчання [73].

Для ефективної реалізації цих завдань у гімназіях мають активно використовуватися як індивідуальні форми роботи (консультації, наставництво, персоналізовані завдання), так і групові методи навчання (проєктні роботи, наукові дослідження, участь у конкурсах і олімпіадах) [74]. Значна роль відводиться позакласним заняттям, які доповнюють навчальний процес і сприяють розвитку здібностей у нестандартних умовах.

Управління роботою з обдарованими дітьми потребує також використання психодіагностичних методів, які дозволяють більш точно визначити рівень розвитку здібностей кожного учня [43]. Це вимагає постійної взаємодії між педагогами, психологами та батьками, оскільки розвиток обдарованої дитини є динамічним процесом, що потребує гнучкого підходу до навчання та коригування освітніх стратегій [63].

Окрему увагу слід приділити психолого-педагогічному супроводу, що включає:

- ✓ ранню діагностику обдарованості через спеціальні тестові методики та аналіз навчальних досягнень;
- ✓ систематичне спостереження за поведінкою та пізнавальною активністю учнів у навчальному процесі;
- ✓ залучення батьків до навчально-виховної роботи, що дозволяє створити єдину стратегію розвитку здібностей дитини [78];
- ✓ організацію освітніх заходів, що сприяють підтримці обдарованої молоді, зокрема конференцій, творчих змагань, інтерактивних семінарів [52].

Управління освітнім процесом для обдарованих дітей у гімназії має передбачати розробку програм психологічної підтримки, що спрямовані на формування позитивної самооцінки, розвиток навичок саморегуляції, подолання страху невдачі та підвищення соціальної компетентності учнів [74]. Адже обдаровані діти часто стикаються з труднощами в міжособистісних відносинах,

високим рівнем очікувань та необхідністю постійного самовдосконалення, що може призвести до емоційного перевантаження.

Комплексний підхід до роботи з обдарованими дітьми в гімназії дозволяє підвищити ефективність навчального процесу та сформувати конкурентоспроможну особистість, здатну адаптуватися до сучасних соціально-економічних умов та застосовувати отримані знання на практиці [58].

Сучасна освіта передбачає використання новітніх педагогічних технологій, що сприяють максимальному розкриттю потенціалу кожного учня. Інтерактивні методи, STEM-підхід, дистанційне навчання, міждисциплінарні підходи – все це формує новий рівень освітніх процесів, які забезпечують високий рівень навчальних досягнень та особистісного розвитку [2]. Інноваційні методики навчання, зокрема проблемно-орієнтоване та проєктне навчання, сприяють розвитку критичного мислення та активної пізнавальної діяльності учнів [7].

Таким чином, ефективне управління роботою з обдарованими дітьми в умовах гімназії повинно включати:

- Чітку організацію освітнього процесу відповідно до потреб та можливостей обдарованих учнів [47].
- Використання інноваційних методик навчання, які сприяють розвитку творчого мислення та самостійності [26].
- Психолого-педагогічний супровід, що дозволяє запобігти кризовим станам у навчанні та сприяє гармонійному розвитку особистості [43].
- Тісну співпрацю між педагогами, батьками та учнями, яка забезпечує єдину стратегію підтримки обдарованих дітей [31].

Освітня система, що спрямована на всебічний розвиток обдарованих дітей, створює умови для їхньої самореалізації та ефективного використання інтелектуального потенціалу в майбутньому [15]. Успішна реалізація цих підходів стане основою формування майбутньої інтелектуальної еліти країни та сприятиме її конкурентоспроможності на світовому рівні [52].

Підтримка обдарованої молоді на державному рівні сприяє формуванню майбутньої інтелектуальної еліти та забезпечує конкурентоспроможність української освіти [21].

Отже, управління освітнім процесом для обдарованих дітей є важливим напрямом сучасної освітньої політики, що потребує комплексного підходу та ефективного управлінського забезпечення. Визначено, що успішна реалізація навчальних програм для обдарованих учнів можлива за умови чіткої організації освітнього процесу, використання інноваційних педагогічних методик, створення сприятливого освітнього середовища та стратегічного управління з боку адміністрації закладу освіти.

Ключовими завданнями управління роботою з обдарованими дітьми є виявлення та розвиток їхніх талантів на основі диференційованого навчання, забезпечення індивідуальних освітніх траєкторій, що враховують потенціал кожного учня, організація системного психолого-педагогічного супроводу, який сприяє збереженню емоційного здоров'я дітей та їхній успішній соціалізації. Важливим є також застосування ефективних моделей управління освітнім процесом, серед яких виділяють адміністративно-організаційну, педагогічно-адаптивну та колабораційну моделі.

Доведено, що результативність роботи з обдарованими учнями значною мірою залежить від інтеграції зусиль педагогів, адміністрації, батьків та суспільства. Одним із ключових аспектів є нормативно-правове регулювання, що визначає основні напрями освітньої діяльності у сфері підтримки обдарованих дітей та забезпечує правові механізми їхнього розвитку. Таким чином, сучасна гімназія має бути не лише навчальним закладом, а й інтелектуально-розвивальним середовищем, яке сприяє всебічному розвитку особистості, забезпечуючи умови для максимальної реалізації потенціалу кожного обдарованого учня.

1.2. Особливості управління роботою з обдарованими дітьми у сучасній гімназії

Ефективне управління освітнім процесом для обдарованих дітей у сучасній гімназії передбачає створення сприятливого середовища для їхнього розвитку та самореалізації. Успішна реалізація потенціалу таких учнів можлива лише за

умови гармонійного поєднання природних здібностей, належного педагогічного супроводу та підтримки з боку родини й суспільства. Важливу роль у цьому процесі відіграє організація навчально-виховної роботи, яка має бути адаптованою до індивідуальних потреб учнів та спрямованою на розвиток їхньої творчої, інтелектуальної й емоційної сфери [45].

Система управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії повинна включати такі ключові аспекти (рис. 1.4):

Своєчасна діагностика	• Діагностика інтелектуальних, творчих та соціальних здібностей учнів, що дає змогу ефективно адаптувати навчальний процес до їхніх потреб.
Гуманна взаємодія	• Взаємодія між педагогами та учнями, що сприяє розвитку довіри, мотивації до навчання та подоланню бар'єрів у самовираженні.
Співпраця між педагогами, адміністрацією та батьками	• Співпраця що забезпечує узгодженість підходів до навчання й виховання
Формування ситуації успіху	• підтримка ініціативності дитини, створення безпечного освітнього середовища, в якому учень має можливість не лише демонструвати свої знання, а й виправляти помилки без страху покарання
Гуманізація освітнього процесу	• сприяння гармонійному розвитку особистості, формування комунікативної культури та емоційної стійкості обдарованих учнів
Розвиток самостійності	• навчання дітей методам самоорганізації, самоконтролю та критичного мислення, що є важливим для їхньої майбутньої наукової та професійної діяльності

Рис. 1.4. Ключові аспекти системи управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії

Окрему увагу слід приділити питанню диференціації та індивідуалізації навчального процесу. Обдаровані учні мають потребу в навчанні за персоналізованими програмами, які враховують їхній рівень знань, темп освоєння матеріалу та сферу інтересів. Така організація навчання може передбачати:

- групування учнів за типом їхньої обдарованості [5];
- індивідуальне планування освітньої траєкторії [28];
- навчання за спеціалізованими програмами з окремих предметів [47];
- інтеграцію різних галузей знань для всебічного розвитку здібностей дитини [11].

Незважаючи на значні досягнення в цій сфері, сучасна практика роботи з обдарованими дітьми часто зводиться до вивчення окремих предметних дисциплін, що не враховує потенціалу учня в інших напрямках. Такий підхід може обмежувати можливості розвитку міждисциплінарних навичок та широкого спектра здібностей дитини [43].

Для реалізації принципів диференціації та індивідуалізації освітнього процесу необхідно впроваджувати гнучкі форми організації навчання, що можуть включати (рис. 1.5):

Рис. 1.5. Гнучкі форми організації навчання обдарованих дітей

Організація управління роботою з обдарованими дітьми у сучасній гімназії ґрунтується на використанні диференційованих та індивідуалізованих підходів, які забезпечують оптимальний розвиток талантів кожного учня. Важливим аспектом цього процесу є організація навчального середовища, яке сприяє максимальному розкриттю потенціалу обдарованих учнів через адаптивні освітні програми, психологічний супровід та залучення до науково-дослідної діяльності [15].

Серед найбільш ефективних форм навчання для розвитку обдарованих учнів можна виокремити:

➤ Перегрупування учнів у межах класу або паралелі, що дозволяє об'єднувати дітей із подібними здібностями та навчати їх за спеціальними програмами [24].

- Формування груп для навчання за збагаченими програмами, що передбачає глибше вивчення предметів та залучення до наукових проєктів [31].
- Почергове навчання, яке передбачає змішане навчання учнів різного віку, що дає можливість підтримувати соціальні зв'язки зі своїми ровесниками та водночас розвивати інтелектуальні здібності у відповідному середовищі [52].
- Індивідуальне навчання для учнів, які демонструють високий рівень досягнень та потребують особливого педагогічного підходу [21].
- Групування дітей за рівнем інтелектуальних здібностей, що сприяє створенню оптимальних умов для розвитку аналітичного, творчого та критичного мислення [8].

Причому в сучасній теорії і практиці диференціація навчання має такі форми:

1) Навчання обдарованих дітей у спеціалізованих класах або школах, що забезпечує адаптовані програми та інтенсивну підготовку учнів у певних сферах [19].

2) Диференціація в межах загальноосвітньої школи, яка передбачає створення індивідуальних освітніх маршрутів, факультативів, спецкурсів та використання технологій дистанційного навчання для обдарованих учнів [34].

Важливо зазначити, що вибір форми навчання та методики роботи має ґрунтуватися не лише на можливостях конкретного закладу освіти, а й на індивідуальних особливостях кожного учня [45]. Орієнтація лише на поглиблене вивчення певного предмета без урахування інших здібностей може обмежити потенціал учня та стримувати його комплексний розвиток. Саме тому диференціація навчального процесу повинна супроводжуватися впровадженням інноваційних методик, міждисциплінарного підходу та інтеграції освітніх сфер [42].

Управління роботою з обдарованими дітьми у гімназії має бути системним, що передбачає наступні заходи (див. рис. 1.6):

Робота з обдарованими учнями в сучасній гімназії є складним і багатовимірним процесом, що потребує індивідуального підходу та адаптації освітніх методик до особливостей кожного учня. Оскільки обдарованість може

проявлятися у різних сферах – інтелектуальній, творчій, соціальній, спортивній – універсального методу навчання не існує [5]. Тому важливо діагностувати особливості розвитку кожного учня та розробляти для нього відповідну стратегію навчання та виховання.

Рис. 1.6. Основні заходи управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії

Ефективне навчання обдарованих дітей має базуватися на використанні гнучких форм і методів, що сприяють розвитку критичного та творчого мислення, підвищенню рівня пізнавальної мотивації, формуванню самостійності та впевненості у власних силах. Успішна організація навчального процесу для таких учнів передбачає:

Використання методів дослідницької та самостійної роботи, що дозволяють учням розвивати вміння аналізувати, ставити питання та шукати шляхи їх вирішення [24].

Застосування творчих підходів до навчання: проблемне навчання, евристичні методи, проєктні технології, інтерактивні методики [15].

Розвиток комунікативних та соціальних навичок через участь у наукових дискусіях, круглих столах, дебатах, міжпредметних дослідженнях [31].

Організація спеціалізованих програм та факультативів, що сприяють поглибленому вивченню предметів та розширенню світогляду [47].

Створення ситуації успіху, що мотивує учнів до активної діяльності та сприяє розвитку позитивного ставлення до навчання [43].

Робота з обдарованими дітьми має поєднувати індивідуалізацію навчального процесу та інтерактивні технології. Серед найефективніших методів можна виокремити (див. табл. 1.1):

Таблиця 1.1

Методи роботи з обдарованими дітьми: особливості та значення

Метод	Опис	Очікувані результати	Приклади застосування
Методи проблемного навчання	Створення навчальних ситуацій, що вимагають аналізу, критичного мислення та пошуку оптимальних рішень.	Розвиток логічного мислення, здатності приймати рішення, аналізувати інформацію, формулювати аргументовані висновки.	Дискусії на проблемні питання, кейс-стаді, ситуаційні задачі, вирішення реальних проблем із залученням знань із різних галузей.
Дослідницькі методи	Залучення учнів до наукових проєктів, проведення експериментів, самостійного вивчення проблемних питань.	Формування навичок науково-дослідницької роботи, уміння працювати з інформацією, генерувати та перевіряти гіпотези.	Робота в наукових гуртках, участь у дослідницьких конкурсах, створення навчальних експериментів, проведення лабораторних досліджень.
Проектний підхід	Створення творчих та дослідницьких проєктів, що розвивають вміння самостійно навчатися, критично аналізувати інформацію та презентувати власні ідеї.	Поглиблення знань у певній сфері, розвиток креативності, навичок комунікації, співпраці та відповідальності.	Розробка міжпредметних проєктів, колективна або індивідуальна робота над презентаціями, дослідженнями, інноваційними розробками.
Інтерактивні методи навчання	Використання активних форм навчання, що залучають учнів до взаємодії в навчальному процесі.	Підвищення мотивації, формування комунікативних навичок, ефективне засвоєння навчального матеріалу.	Методи: «Мозковий штурм», «Дерево рішень», «Акваріум», «Ажурна пилка», «Мікрофон», «Карусель» – сприяють залученню учнів до активного пізнання.

Гейміфікація навчального процесу	Використання елементів гри для підвищення інтересу та залучення учнів до навчання.	Розвиток логічного мислення, швидкості реакції, креативності, роботи в команді.	Освітні ігри: креативність («Що? Де? Коли?»), «Пошук аналогій», «Анаграма», «Брейн-ринг», «Колесо фортуни»).
Організація творчих заходів	Проведення конкурсів, олімпіад, турнірів, що дають можливість учням проявити свої таланти, покращити комунікативні та презентаційні навички.	Розвиток лідерських якостей, навичок публічних виступів, командної роботи, впевненості у собі.	Проведення шкільних, районних, національних та міжнародних конкурсів, конференцій, дебатів, мистецьких заходів.

У таблиці 1.1 представлені основні методи роботи з обдарованими дітьми, які поєднують індивідуалізацію навчального процесу та інтерактивні технології. Вона містить опис кожного методу, його ключові цілі та очікувані результати, а також конкретні приклади їхнього використання в освітньому середовищі. Проблемне навчання сприяє розвитку критичного мислення та вмінню аналізувати складні ситуації, тоді як дослідницькі методи розвивають навички самостійного пошуку інформації та наукової роботи. Проектний підхід дає можливість учням глибше зануритися в тематику, працювати над комплексними дослідженнями та презентувати свої висновки, що розвиває їхню комунікативну компетентність.

Інтерактивні методи, такі як «Мозковий штурм», «Акваріум» або «Карусель», сприяють активному залученню учнів до навчального процесу, покращують комунікативні навички та стимулюють взаємодію між учнями. Гейміфікація навчання, що включає використання навчальних ігор, сприяє підвищенню мотивації та розвитку логічного мислення, а організація творчих заходів допомагає розвивати креативність, навички публічного виступу та роботи в команді. Використання цих методів у комплексі створює сприятливе освітнє середовище, що допомагає обдарованим учням розкрити свій потенціал і досягти високих результатів у навчанні та науковій діяльності.

Робота з обдарованими дітьми вимагає високої професійної компетентності педагогів, оскільки саме вони відіграють ключову роль у створенні сприятливого освітнього середовища для розвитку здібностей учнів. Одним із основних викликів є необхідність формування нової педагогічної

культури, яка б сприяла створенню умов для творчої самореалізації дітей. Це включає не лише володіння сучасними методиками, а й гнучкість у підходах, здатність мотивувати та розкривати потенціал кожного учня [4].

Однак на практиці існує низка проблем, які ускладнюють цей процес. Насамперед, це недостатня підготовка педагогів до роботи з обдарованими учнями, адже сучасні навчальні програми для вчителів не завжди містять необхідні курси щодо особливостей навчання цієї категорії дітей [45]. Також існує обмежений доступ до сучасних методик та ресурсів, що ускладнює професійне зростання вчителів та їхню здатність впроваджувати ефективні освітні підходи [8]. Ще однією значною проблемою є невідповідність між сучасними освітніми вимогами та реальним рівнем методичної підготовки педагогів, що призводить до труднощів у застосуванні інноваційних методик і персоналізації навчання [52].

Крім того, традиційні підходи до викладання часто не враховують індивідуальні особливості обдарованих дітей, що може стримувати їхній потенціал [42]. Відсутність комплексної методичної підтримки педагогів, а також брак платформ для обміну досвідом, додатково погіршує ситуацію. Для подолання цих викликів необхідно вдосконалювати систему управління освітнім процесом, орієнтуючись на конкретні заходи, представлені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

**Проблеми та шляхи вдосконалення управління освітнім процесом
для обдарованих дітей**

Проблеми	Шляхи вдосконалення
Недостатня підготовка педагогів до роботи з обдарованими учнями – відсутність спеціалізованих навчальних програм для майбутніх учителів.	Розробити спеціалізовані програми підготовки педагогів до роботи з обдарованими дітьми , що враховують особливості їхнього розвитку та навчання.
Обмежений доступ педагогів до сучасних методик та ресурсів – відсутність можливості підвищення кваліфікації у сфері роботи з талановитими дітьми.	Впровадити систему наставництва та професійної підтримки вчителів , що передбачає обмін досвідом між педагогами, тренінги, вебінари.
Невідповідність між сучасними освітніми вимогами та реальним рівнем методичної підготовки вчителів , що ускладнює впровадження інноваційних підходів у навчання.	Запровадити систему моніторингу успішності обдарованих учнів , що дозволить оцінювати ефективність застосованих методик та коригувати навчальні підходи.

Традиційні підходи до викладання, що не враховують індивідуальні особливості обдарованих дітей.	Забезпечити інтеграцію сучасних технологій у навчальний процес, що сприятиме індивідуалізації навчання та гнучкості викладання.
Брак методичної підтримки для педагогів у сфері роботи з обдарованими дітьми.	Підвищити рівень науково-методичної підтримки педагогів – створення банку кращих практик, організація конференцій, семінарів, професійного обміну досвідом.

Таблиця 1.2 відображає основні виклики, з якими стикається система освіти під час роботи з обдарованими дітьми, а також пропонує ефективні шляхи їхнього вирішення. Важливим є не лише забезпечення педагогів необхідними знаннями, а й створення умов для їхнього професійного розвитку. Розробка спеціалізованих програм дозволить майбутнім учителям отримувати необхідні навички та знання ще на етапі навчання у педагогічних вишах.

Крім того, впровадження наставництва та підтримки педагогів сприятиме підвищенню кваліфікації вчителів через обмін досвідом, тренінги та семінари. Система моніторингу успішності обдарованих учнів допоможе оцінювати ефективність застосованих методик, що дозволить оперативно вносити корективи в освітній процес. Інтеграція сучасних технологій сприятиме індивідуалізації навчання та більшій адаптації програм до особливостей кожного учня. Водночас, методична підтримка педагогів у формі обміну досвідом, створення банку кращих практик і проведення конференцій сприятиме підвищенню ефективності роботи з обдарованими дітьми.

Організація ефективного управління освітнім процесом для обдарованих учнів потребує високого рівня підготовки педагогічних кадрів, які працюють з талановитими дітьми. Від рівня професійної компетентності педагогів, їхньої методичної підготовки, творчого підходу та бажання вдосконалюватися залежить успішність навчання та розвитку обдарованих учнів [47].

Основними вимогами до педагогів у сфері роботи з обдарованими дітьми є:

- ✓ Високий рівень професійної компетентності, що включає інтелектуальну підготовку, методологічну грамотність та здатність застосовувати сучасні педагогічні технології [28].

✓ Розвинені особистісні якості, зокрема креативність, комунікативність, стресостійкість, емоційний інтелект, здатність до адаптації та емпатія [15].

✓ Мотивація до роботи з обдарованими учнями, що передбачає прагнення до саморозвитку, участь у навчальних програмах, обмін досвідом з колегами та впровадження інновацій [4].

✓ Гнучкість у виборі методів навчання, що дозволяє адаптувати навчальний процес під індивідуальні потреби учня [31].

✓ Застосування диференційованого та індивідуального підходу, що забезпечує розвиток творчих здібностей кожної дитини відповідно до її потенціалу [24].

✓ Створення позитивного психологічного клімату, що сприяє розкриттю здібностей учнів та розвитку їхньої впевненості у власних силах [21].

Важливим елементом підготовки педагогів до роботи з обдарованими учнями є постійне вдосконалення кваліфікації через:

- участь у семінарах, тренінгах, конференціях із сучасних методик викладання для талановитих дітей [11];
- розробку та впровадження індивідуальних навчальних програм для обдарованих учнів [43];
- застосування інтерактивних методів навчання та міждисциплінарного підходу [19];
- залучення педагогів до науково-дослідницької роботи, що сприятиме розширенню їхніх професійних навичок [34].

Для забезпечення ефективного управління освітнім процесом для обдарованих дітей необхідно створити систему підтримки та розвитку їхніх здібностей у межах навчального закладу. Основними напрямками такої роботи є (див. табл. 1.3 та табл. 1.4):

Таблиця 1.3

Напрями підтримки та розвитку обдарованих дітей

Напрямок роботи	Заходи
Виявлення та підтримка талановитих учнів	Проведення діагностичних досліджень, тестування когнітивних, творчих та особистісних якостей.

Розширення освітнього простору	Залучення учнів до науково-дослідницьких проєктів, міждисциплінарних студій, створення факультативів.
Організація творчих та наукових об'єднань	Створення студій, лабораторій, клубів за інтересами для стимулювання пізнавальної активності.
Диференціація навчального процесу	Формування профільних класів, групове та індивідуальне навчання, поглиблене вивчення предметів.
Залучення учнів до освітніх, наукових, культурних та спортивних заходів	Організація участі у конкурсах, конференціях, олімпіадах, спортивних заходах на різних рівнях.
Розвиток співпраці між школою, батьками та науковими установами	Взаємодія з батьками, науковими установами, творчими та інтелектуальними спільнотами.
Стимулювання пізнавальної активності учнів	Участь у міжнародних і національних конкурсах, система нагородження та заохочення, індивідуальна підтримка педагогів.

Таблиця 1.4

Основні напрями роботи з обдарованими учнями у гімназії

Напрямок діяльності	Зміст
Виявлення обдарованих учнів	Проведення діагностики, тестування, психолого-педагогічне оцінювання здібностей учнів.
Індивідуальні освітні програми	Розробка навчальних планів, що відповідають рівню знань та темпу освоєння матеріалу учнями.
Науково-дослідницька діяльність	Залучення учнів до проєктів, експериментів, наукових конференцій, роботи в лабораторіях.
Творчі об'єднання	Функціонування студій, гуртків, секцій для розвитку талантів у різних сферах.
Конкурсна та олімпіадна діяльність	Організація інтелектуальних змагань, участь у національних та міжнародних конкурсах.
Міжнародна співпраця	Взаємодія з освітніми центрами, обмін досвідом з іноземними школами, участь у міжнародних програмах.

Одним із ключових елементів системи управління освітнім процесом для обдарованих учнів у гімназії є науково-дослідний відділ, який спрямований на розвиток творчого, інтелектуального та дослідницького потенціалу учнів [7]. Його діяльність сприяє реалізації комплексного підходу до навчання обдарованих дітей, що включає диференційоване навчання, залучення до дослідницької діяльності та стимулювання саморозвитку [1].

Основними завданнями науково-дослідного відділу є:

- ✓ Розвиток особистості учня, спрямований на максимальне розкриття його природних здібностей та інтелектуального потенціалу [26].
- ✓ Забезпечення рівня освіти, що перевищує державні стандарти, через індивідуальні та поглиблені навчальні програми [46].

✓ Підтримка інтересу до наукової діяльності, стимулювання пізнавальної мотивації учнів [47].

✓ Створення сприятливих умов для самореалізації та творчого розвитку [43].

Науково-дослідний відділ виконує функцію інтелектуального центру, де поєднуються освіта, науковий пошук та особистісний розвиток учнів. Його робота спрямована не лише на підготовку обдарованих учнів до участі в олімпіадах та конкурсах, а й на формування навичок критичного мислення, аналітики та наукового підходу до навчання [15].

Ефективна робота з обдарованими учнями неможлива без високої професійної підготовки педагогів, які мають володіти відповідними компетенціями, мотивацією та методичною підготовкою [31].

Основні вимоги до педагогів у роботі з обдарованими учнями включають:

➤ Високий рівень професійної компетентності, що охоплює знання в галузі педагогіки, психології та предметної сфери [8].

➤ Розвинені особистісні якості, серед яких творчий підхід, емоційна стійкість, креативність, комунікативні здібності [52].

➤ Гнучкість у застосуванні методів навчання, що передбачає адаптацію освітнього процесу під індивідуальні особливості учнів [24].

➤ Постійне самовдосконалення, участь у тренінгах, наукових конференціях та обмін досвідом [19].

Для забезпечення творчого навчального процесу вихователь повинен виконувати такі функції, подані у табл. 1.5:

Таблиця 1.5

Функції педагога у роботі з обдарованими дітьми

Функція	Опис
Психолог	Створює сприятливий психологічний клімат у класі, враховуючи особистісні особливості учнів.
Організатор дослідницької діяльності	Надає учням можливість самостійного пошуку та дослідження , формує навички аналітичного мислення.
Координатор	Організовує взаємодію між учнями, педагогами, адміністрацією, батьками та науковими установами.
Експерт	Оцінює наукову діяльність учнів , забезпечує відповідність наукових досліджень освітнім стандартам.

Консультант	Підтримує учнів у процесі навчання, допомагає у вирішенні складних завдань.
Філософ	Спрямовує освітній процес у контексті формування світоглядних ідей та критичного мислення.

Ефективне управління навчальним процесом передбачає не лише формування педагогічного колективу, здатного працювати з обдарованими учнями, а й створення системи мотивації як для самих учнів, так і для їхніх викладачів [21].

Ознаки, що можуть свідчити про наявність високого потенціалу в учня, виявляються у процесі навчальної та позанавчальної діяльності [34]. Керівник групи, викладач чи наставник має можливість помітити, що певний учень проявляє значно вищий рівень інтелектуального, творчого чи емоційного розвитку порівняно з однолітками. Таке усвідомлення ґрунтується на аналізі поведінки, навчальних досягнень, прояву ініціативи та рівня зацікавленості у певних темах [47].

Отже, ефективне управління освітнім процесом для обдарованих дітей у сучасній гімназії потребує комплексного підходу, що поєднує диференціацію та індивідуалізацію навчання, використання інноваційних методик, створення сприятливого психологічного середовища та підготовку педагогів до роботи з талановитими учнями. Важливим є забезпечення системної підтримки обдарованих учнів, що включає організацію науково-дослідної діяльності, залучення до конкурсів та олімпіад, а також розробку гнучких навчальних програм. Лише за умови цілеспрямованої взаємодії педагогів, адміністрації, батьків та наукової спільноти можна створити освітнє середовище, яке сприятиме максимальному розкриттю потенціалу кожного учня та забезпечить їхню успішну самореалізацію в майбутньому.

Висновки до першого розділу

У сучасній системі освіти важливе місце займає проблема виявлення та розвитку обдарованих дітей, що потребує особливих підходів до організації навчального процесу. Гімназії, як інституції, покликані забезпечити сприятливі умови для інтелектуального, творчого та соціального зростання учнів, повинні застосовувати ефективні управлінські стратегії. Управління освітнім процесом

для обдарованих дітей у гімназії є багатовимірним процесом, що включає використання адаптивних стратегій, індивідуалізованих навчальних програм та інноваційних методик. Теоретичні дослідження свідчать, що ефективно керування цим процесом вимагає поєднання адміністративно-організаційного, педагогічно-адаптивного та інтерактивно-колабораційного підходів. Головною метою є не лише забезпечення засвоєння знань, а й стимулювання самостійного критичного мислення, здатності до дослідження та творчого самовираження. Підхід до навчання обдарованих дітей повинен враховувати їхню індивідуальність, потреби та потенціал, що є основним критерієм успішного управління.

Важливим аспектом управління освітнім процесом у гімназії є індивідуалізація та диференціація навчання, що дозволяє обдарованим дітям розвивати свої здібності відповідно до їхніх можливостей та інтересів. Однією з ключових стратегій є застосування гнучких освітніх моделей, таких як персоналізоване навчання, інтеграція міждисциплінарних підходів та активне залучення учнів до науково-дослідницької діяльності. Крім того, особливе значення має формування середовища підтримки, що забезпечує співпрацю між учителями, батьками та науковими установами. Лише за умови якісного психолого-педагогічного супроводу та адаптивного підходу можна досягти гармонійного розвитку обдарованих дітей.

Сучасні педагогічні методи, орієнтовані на роботу з обдарованими дітьми, включають проблемне навчання, дослідницькі методи, проєктний підхід, інтерактивні технології та гейміфікацію. Вони сприяють формуванню аналітичного мислення, здатності до самостійного дослідження та розвитку креативності. Використання зазначених методик у комплексі з персоналізованим підходом дозволяє створити ефективну навчальну систему, яка відповідає унікальним здібностям кожного учня. Крім того, впровадження міждисциплінарних підходів дозволяє розширити світогляд обдарованих дітей, надаючи їм можливість комплексного розуміння навчального матеріалу.

Розвиток обдарованих дітей супроводжується рядом викликів, зокрема емоційним навантаженням, проблемами адаптації у соціальному середовищі та

високими очікуваннями. Саме тому ефективне управління освітнім процесом передбачає комплексну систему психолого-педагогічного супроводу, що включає ранню діагностику обдарованості, моніторинг успішності учнів, створення комфортного освітнього середовища та мотиваційну підтримку. Важливою складовою цього процесу є налагодження взаємодії між учнями, педагогами та батьками, що забезпечує гармонійний розвиток особистості та формування позитивної самооцінки у дітей.

Успіх роботи з обдарованими учнями значною мірою залежить від рівня підготовки педагогів. Високий рівень професійної компетентності, гнучкість у застосуванні методик, креативність та комунікабельність – це основні характеристики педагога, що працює з талановитими дітьми. Важливим напрямом є організація системи підвищення кваліфікації педагогів, що включає участь у тренінгах, наукових конференціях, обмін досвідом та використання новітніх педагогічних технологій. Оскільки кожен учень має унікальний набір здібностей, педагог повинен володіти навичками індивідуального підходу та адаптивного навчання.

Забезпечення ефективного навчального середовища передбачає розробку комплексної системи підтримки обдарованих учнів. Вона включає індивідуальні освітні програми, створення спеціалізованих науково-дослідних центрів, організацію творчих та наукових об'єднань, проведення конкурсів та олімпіад. Крім того, необхідно запровадити інструменти моніторингу навчальних досягнень, що дозволить своєчасно оцінювати ефективність освітніх стратегій та вносити корективи до навчального процесу. Важливим є також налагодження партнерських зв'язків між освітніми установами, науковими центрами та міжнародними освітніми програмами, що дозволяє створити додаткові можливості для розвитку обдарованих учнів.

Аналіз сучасних підходів до управління освітнім процесом для обдарованих дітей свідчить про необхідність подальшого вдосконалення навчальних стратегій, впровадження нових технологій та розширення можливостей для самореалізації учнів. Важливими завданнями залишаються підвищення рівня підготовки педагогів, модернізація навчальних програм,

активне залучення батьків та громади до освітнього процесу. Для ефективного розвитку системи управління освітою необхідно розширювати співпрацю між закладами освіти, науковими установами та громадськими організаціями, що дозволить створити цілісну екосистему підтримки обдарованих дітей. Таким чином, успішна реалізація цих напрямів сприятиме формуванню інтелектуальної еліти країни, що є запорукою її економічного та соціального розвитку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ РОБОТОЮ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В ХУТОРО-ГУБІНИСЬКІЙ ГІМНАЗІЇ

2.1. Загальна характеристика Хуторо-Губиниської гімназії як закладу освіти

Хуторо-Губинська гімназія, що є комунальним закладом освіти, підпорядковується Підгородненській міській раді Дніпропетровської області. Вона розташована за адресою: 51264, Дніпропетровська область, Новомосковський район, село Хуторо-Губиниха, вулиця Садова, 5. Директором закладу є Мудра Наталія Вікторівна. Сторінка гімназії: <http://hutorok.klasna.com>, контактний e-mail: hgubiniha@gmail.com [37].

Засновником (власником) гімназії є Підгородненська міська рада, яка через відповідний відділ освіти забезпечує фінансування закладу, його матеріально-технічне забезпечення, утримання будівель, надання комунікацій, інфраструктури та транспорту. Також власник здійснює контроль за діяльністю гімназії, організовує ремонтні роботи, забезпечує харчування учнів, затверджує статут закладу та вносить до нього зміни відповідно до потреб освітнього процесу [42].

Гімназія функціонує як юридична особа, має штамп, печатку, офіційну вивіску, самостійний баланс, рахунки у територіальних органах Державного казначейства, ідентифікаційний номер та власні бланки. Форма власності закладу – комунальна [43].

Історія Хуторо-Губинської гімназії сягає 30-х років ХХ століття, коли на території села була створена початкова школа. Вона розташовувалася у трьох будівлях, що раніше належали розкуркуленим селянам. Спочатку навчальний заклад мав статус чотирикласної школи, проте після 1945 року його реорганізували в семирічну школу, яка згодом стала восьмирічною [47].

У 1967 році для школи було збудовано нове приміщення, присвячене 50-річчю Жовтневої революції. Подальший розвиток закладу призвів до його

реорганізації у середню загальноосвітню школу в 1988 році. У 1991 році було введено в експлуатацію нове двоповерхове приміщення, яке дозволило покращити умови навчання для близько 200 учнів [45].

Внаслідок освітніх реформ, у 2018 році було припинено набір до 10-11 класів, а у 2022 році навчальний заклад було реорганізовано у Хуторо-Губинську гімназію Підгородненської міської ради. Сьогодні заклад продовжує забезпечувати якісну освіту для учнів початкової та середньої школи, впроваджуючи сучасні методики навчання та виховання [21].

Хуторо-Губинська гімназія має три основні структурні підрозділи, які подані на рис. 2.1 [19]:

Рис. 2.1. Основні структурні підрозділи Хуторо-Губинської гімназії

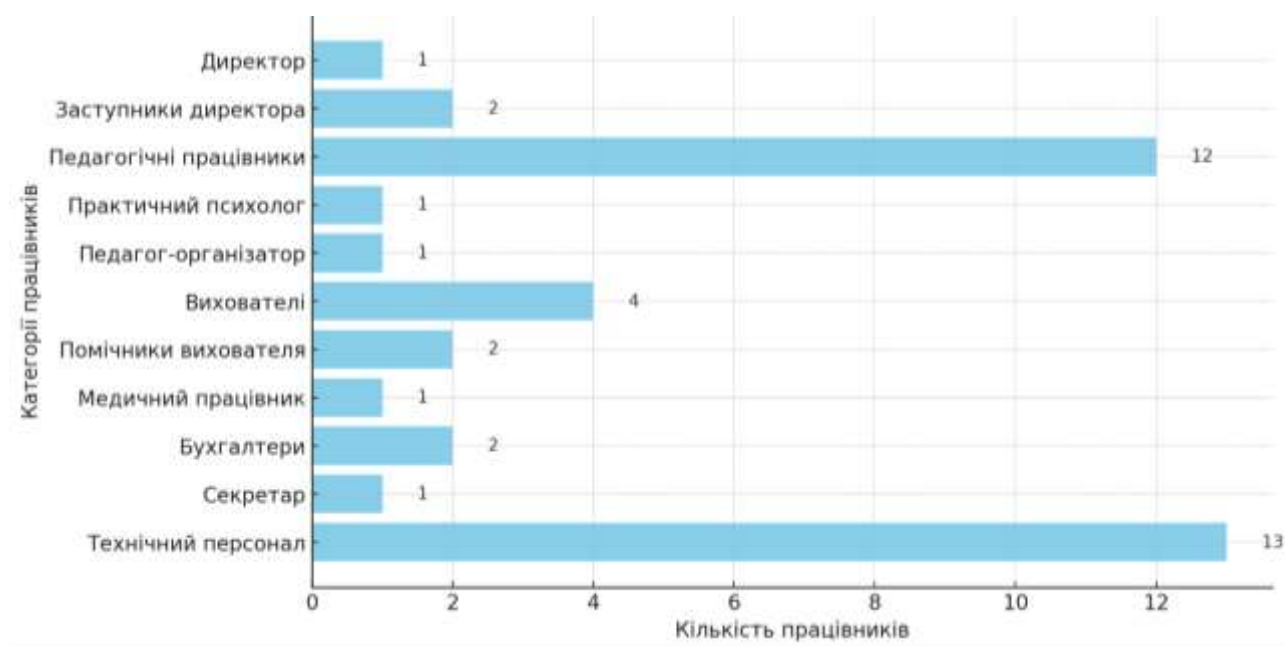
Дошкільний підрозділ функціонує за п'ятиденним робочим тижнем у режимі з 7:30 до 18:00. Вихідними днями є субота, неділя, святкові та інші неробочі дні, визначені законодавством України [42].

Навчальний рік у гімназії розпочинається 1 вересня та триває до 31 травня. Після завершення основного навчального періоду, у період з 1 червня до 31 серпня, проводяться заходи з оздоровлення дітей, організовані відповідно до чинних нормативних вимог [21].

Шкільний підрозділ також здійснює навчальний процес за п'ятиденним робочим тижнем. Навчальний рік триває з 1 вересня до 1 липня, відповідно до положень Закону України «Про повну загальну середню освіту» [22].

На початок 2023-2024 навчального року у закладі навчалось 109 дітей, серед яких: 32 дитини у дошкільному підрозділі, 77 учнів у шкільному підрозділі [43].

Освітній процес у гімназії забезпечують 40 працівників, серед яких, подано на рис. 2.2 [37]:

Рис. 2.2. Розподіл працівників у Хуторо-Губиниській гімназії

Плинність педагогічних кадрів у 2021-2022 навчальному році склала 10%. Причини змін у кадровому складі включають звільнення двох бухгалтерів і одного вихователя через зміну місця проживання, а також звільнення одного технічного працівника у зв'язку з виходом на пенсію [19].

Гімназія має добре розвинену матеріально-технічну базу, яка включає (див. рис. 2.3) [42]:

Основною метою діяльності гімназії є забезпечення рівного доступу до якісної освіти на рівнях дошкільної, початкової та базової середньої освіти. Заклад сприяє всебічному розвитку учнів, їхньому вихованню та соціалізації, допомагаючи формувати особистості, здатні до успішної інтеграції у суспільство [45].

Гімназія ставить за пріоритет формування особистості, готової до свідомого життєвого вибору, самореалізації та активної участі в громадському житті. Значна увага приділяється розвитку таких якостей, як відповідальність, креативність, самостійність та критичне мислення [47].

Рис. 2.3. Матеріально-технічна база Хуторо-Губиниської гімназії

Досягнення головної мети освітнього процесу в Хуторо-Губиниській гімназії забезпечується через формування ключових компетентностей, які необхідні кожній сучасній людині для успішної самореалізації, соціалізації та професійного становлення [23].

Одним із базових напрямів є розвиток мовних компетентностей, що включають вільне володіння державною мовою, здатність ефективно спілкуватися рідною (якщо вона відрізняється від державної) та іноземними мовами [24]. Освітній процес спрямований на розвиток комунікативних навичок, що дозволяють учням вільно висловлювати свої думки, аналізувати інформацію, вести дискусії та критично оцінювати зміст навчальних матеріалів.

Значна увага приділяється розвитку рухової та здоров'язберезувальної компетентності, яка сприяє формуванню навичок ведення здорового способу

життя, фізичної активності та турботи про власне здоров'я. Учні навчаються усвідомлено підходити до питань фізичного розвитку, профілактики захворювань, дотримання правил гігієни та психоемоційної стабільності [26].

Серед важливих складових освітнього процесу – формування предметно-практичних та технологічних компетентностей. Учні отримують знання і навички, що сприяють їхній здатності застосовувати теоретичні знання на практиці, використовувати сучасні технології та інструменти для розв'язання навчальних та життєвих завдань [28].

Розвиток сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної та дослідницької компетентності спрямований на формування у здобувачів освіти критичного мислення, навичок аналізу інформації, математичної грамотності, уміння ставити запитання, проводити дослідження та шукати оптимальні шляхи вирішення проблем. У гімназії застосовуються сучасні методики навчання, що сприяють розвитку інтелектуального потенціалу та творчих здібностей учнів [30].

Основним завданням гімназії є створення сприятливого освітнього середовища для розвитку обдарованих дітей, що включає як академічну підготовку, так і соціальну адаптацію, виховання моральних цінностей та формування національної свідомості [31].

Гімназія забезпечує виховання учнів як свідомих громадян України, прищеплюючи їм патріотизм, повагу до державних символів та основних прав і свобод людини [34]. Особлива увага приділяється формуванню відповідальності за власні вчинки, розумінню своїх прав та обов'язків перед суспільством [33].

Важливим напрямом діяльності закладу є розвиток інтелектуального та творчого потенціалу учнів, підтримка їхніх індивідуальних здібностей та талантів. Гімназія сприяє формуванню наукового світогляду, заохочує дослідницьку діяльність, використовуючи сучасні освітні методики та технології [36].

Відповідно до державних стандартів освіти, гімназія забезпечує підготовку учнів до подальшого навчання та професійної діяльності. Програми навчання

адаптовані до потреб учнів, враховують їхні інтереси та потенціал, створюючи умови для успішного саморозвитку [41].

Значна увага приділяється формуванню ціннісних орієнтирів здобувачів освіти. Учні залучаються до вивчення традицій та культури українського народу, поваги до рідної мови, мов національних меншин, а також культурного розмаїття інших народів і націй [43].

Гімназія сприяє вихованню усвідомленого ставлення до власного здоров'я, розвиваючи в учнів культуру здорового способу життя, дотримання санітарно-гігієнічних норм та психоемоційної стійкості. Особливий акцент робиться на профілактиці захворювань, фізичному вихованні та формуванні стійких позитивних звичок [42].

Окремий напрям роботи закладу – забезпечення соціального захисту учнів, рівного доступу до якісної освіти, незалежно від соціального статусу чи фізичних можливостей. У гімназії створені умови для навчання осіб з особливими освітніми потребами, що сприяє їхній соціальній адаптації та інтеграції в суспільство [34].

Загалом, діяльність Хуторо-Губиниської гімназії спрямована на формування гармонійно розвиненої, соціально відповідальної, творчої особистості, яка володіє необхідними компетентностями для успішної реалізації в суспільстві та професійній сфері. Заклад активно впроваджує сучасні підходи до освітнього процесу, забезпечуючи високий рівень навчання та виховання обдарованих дітей [23].

Хуторо-Губиниська гімназія здійснює свою освітню діяльність відповідно до чинного законодавства України, зокрема законів «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», а також Статуту закладу [22]. Автономія гімназії визначає її право на самостійне прийняття рішень щодо організації освітнього процесу, кадрової політики, стратегічного розвитку та впровадження інноваційних підходів у навчанні обдарованих дітей [19].

Основні аспекти автономії гімназії, які подані в таблиці 2.1 включають такі напрями діяльності [26]:

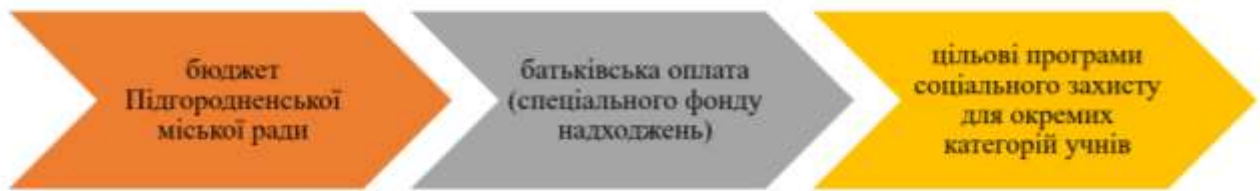
Основні напрями діяльності гімназії

№	Напрямок діяльності	Опис
1	Організація навчального процесу	Забезпечення відповідності освітніх програм державним стандартам, розробка власних навчальних планів, можливість упровадження експериментальних освітніх методик, адаптація навчальних програм до потреб обдарованих учнів.
2	Формування освітніх програм	Гімназія самостійно обирає та розробляє комплексні та додаткові освітні програми, що спрямовані на розвиток інтелектуальних і творчих здібностей учнів.
3	Розвиток стратегічного планування	Самостійне визначення напрямів розвитку закладу освіти, проведення освітніх експериментів, співпраця з науковими установами та організаціями.
4	Забезпечення мотивації учасників освітнього процесу	Можливість упровадження системи морального та матеріального заохочення педагогічних працівників, учнів та інших учасників освітнього процесу.
5	Фінансова незалежність та розвиток матеріально-технічної бази	Право отримувати та розпоряджатися коштами з різних джерел, у тому числі від органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, благодійних фондів, юридичних та фізичних осіб.
6	Кадрова політика	Гімназія здійснює самостійний добір, призначення та розстановку кадрів відповідно до потреб закладу та освітніх програм.
7	Участь у міжнародних освітніх ініціативах	Можливість співпраці з міжнародними освітніми організаціями, науковими установами та участь у спільних проектах і конкурсах.
8	Розвиток додаткових освітніх напрямів	Створення спеціалізованих класів, гуртків, студій та творчих об'єднань, спрямованих на підтримку обдарованих учнів.

Завдяки наданій автономії Хуторо-Губиниська гімназія має можливість реалізовувати гнучку освітню політику, що враховує індивідуальні потреби обдарованих учнів, забезпечує високу якість освіти та сприяє їхньому всебічному розвитку [24].

Харчування учнів у Хуторо-Губиниській гімназії організовується відповідно до нормативно-правових актів та законодавства України, що регулюють безпечне та якісне харчування в закладах освіти [20]. Основним принципом організації харчування є дотримання санітарно-гігієнічних норм, забезпечення збалансованого раціону та контроль якості продуктів і страв [30].

Харчування учнів у закладі здійснюється на умовах аутсорсингу компанією-підрядником, яка обирається за результатами публічної закупівлі відповідно до чинного законодавства. Фінансування послуг із забезпечення харчування здійснюється за рахунок (рис. 2.4) [35]:

Рис. 2.4. Фінансування послуг із забезпечення харчування у гімназії

Контроль за якістю харчування, відповідністю нормам та дотриманням стандартів безпеки здійснюють:

- ✓ засновник (власник) закладу,
- ✓ орган управління освітою,
- ✓ медичний працівник гімназії,
- ✓ керівник закладу освіти [33].

Учні з багатодітних та малозабезпечених сімей, а також інші категорії дітей, що потребують соціальної підтримки, можуть отримувати пільгове харчування. Відповідні рішення щодо надання таких пільг ухвалюються Підгородненською міською радою за рахунок коштів міського бюджету [21].

Основним документом, що регулює освітній процес у Хуторо-Губинській гімназії, є освітня програма, яка визначає зміст, структуру та організацію навчального процесу відповідно до державних стандартів загальної середньої освіти [22]. Освітні програми можуть бути розроблені на основі типових освітніх програм, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти, або адаптованих під специфіку закладу науковими установами, освітніми організаціями, суб'єктами освітньої діяльності [24].

Педагогічна рада гімназії приймає рішення про використання тієї чи іншої освітньої програми, схвалює її та затверджує відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» [42]. На її основі формується навчальний план, що конкретизує:

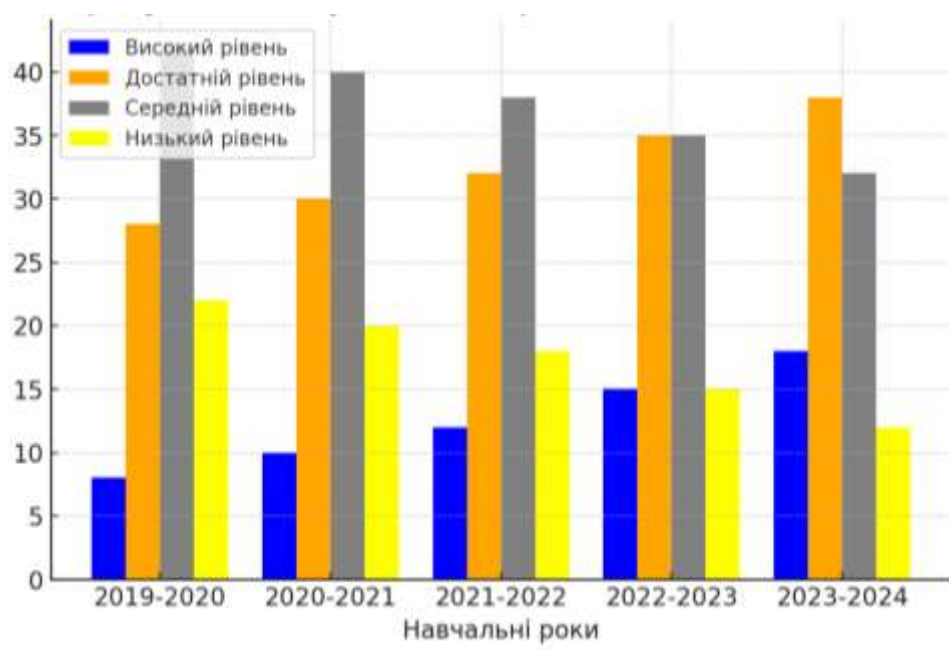
- перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів),
- обов'язкові дисципліни та вибіркові компоненти,
- кількість навчальних годин на тиждень (або за навчальний рік) [35].

Гімназія здійснює освітній процес із використанням державних програм, підручників та навчально-методичних посібників, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України. Навчальний процес організовується відповідно до вікових особливостей, природних здібностей та індивідуальних освітніх потреб учнів [34].

Оцінювання навчальних результатів учнів, які завершили певний рівень освіти, здійснюється відповідно до державних стандартів. Державна підсумкова атестація (ДПА) є основною формою контролю рівня навчальних досягнень учнів після завершення (див. рис. 2.5):

- початкової освіти (4 клас) – проводиться виключно з метою моніторингу якості освіти,

- базової середньої освіти (9 клас) – є обов'язковою для всіх здобувачів освіти та включає предмети, затверджені центральним органом виконавчої влади у сфері освіти [33].

Рис. 2.5. Узагальнені результати учнів на рівень засвоєння знань, умінь, навичок відповідно до програмових вимог за період з 2019 по 2024 рік

Представлений рисунок демонструє рівень засвоєння знань учнями за період з 2019 по 2024 рік. Дані ґрунтуються на комплексному оцінюванні, яке включає різноманітні методи та засоби перевірки знань у навчальному закладі. Оцінювання здійснювалося на основі журнальних оцінок, що враховували поточний контроль знань, отриманий за домашні завдання, самостійну роботу та

активність на уроках. Контрольні та самостійні роботи дозволяли перевірити теоретичні й практичні навички учнів відповідно до навчальної програми. Зрізи знань у вигляді тематичних та підсумкових зрізів давали змогу оцінити загальний рівень засвоєння матеріалу з окремих тем або навчальних модулів. Важливу роль відігравали проєктні роботи та презентації, які допомагали визначити рівень глибини розуміння теми, дослідницькі навички та вміння працювати з інформацією. Олімпіади, конкурси та інтелектуальні змагання сприяли оцінюванню творчого потенціалу, логічного мислення та аналітичних здібностей учнів. Усний контроль у форматі опитувань, дискусій і дебатів дозволяв перевірити комунікативні навички та вміння аргументувати свою точку зору. Додатково враховувалися спостереження за активністю учнів на заняттях, що допомагало визначити рівень їхньої зацікавленості у навчальному процесі. За період з 2019 по 2024 роки спостерігається позитивна динаміка у засвоєнні знань: високий рівень зріс з 8% до 18%, достатній рівень демонструє стабільне зростання з 28% до 38%, що свідчить про ефективність навчальних підходів. Водночас середній рівень поступово знижується (з 42% до 32%), що вказує на перехід учнів до вищих рівнів знань, а низький рівень скоротився з 22% до 12%, що є показником покращення загального рівня підготовки учнів. Зростання рівня засвоєння знань підтверджує ефективність комплексного підходу до навчання, який поєднує різноманітні методи оцінювання. Високий рівень зацікавленості учнів, використання сучасних методик навчання та регулярний контроль знань дозволяють забезпечити якісну підготовку та поступове покращення результатів навчання.

Учні складають ДПА з державної мови, математики та інших предметів, визначених Міністерством освіти і науки України. Форма, порядок та зміст атестації встановлюються та затверджуються відповідними нормативно-правовими актами.

У разі відсутності річного оцінювання або невиконання вимог ДПА учень має право до початку нового навчального року пройти відповідну переатестацію. Якщо він повторно не складає атестацію, педагогічна рада разом із батьками приймає рішення щодо подальшого формату навчання.

Для учнів, які мають медичні показання або інші поважні причини, передбачена можливість звільнення від проходження ДПА за рішенням Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я.

Безпосереднє керівництво освітнім процесом у Хуторо-Губиниській гімназії здійснює директор закладу, повноваження якого визначаються Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», а також Статутом гімназії та трудовим договором. Директор гімназії відповідає за організацію управління навчально-виховною діяльністю, кадрову політику, фінансове забезпечення та стратегічний розвиток закладу.

Планування діяльності гімназії здійснюється відповідно до державних стандартів освіти та чинного законодавства. У структурі планування виокремлюють такі основні види документів, подано у таблиці 2.2:

Таблиця 2.2

**Структура організації управління роботи з обдарованими дітьми в
Хуторо-Губиниській гімназії**

Види документів / Розділи	Опис / Зміст
Річний план роботи з обдарованими учнями	Визначає стратегічні напрями роботи з обдарованими дітьми, аналіз результатів попереднього періоду, формування завдань на новий навчальний рік.
Текстові та графічні плани роботи з обдарованими учнями на семестр	Відображають детальну програму підтримки та розвитку обдарованих дітей протягом семестру, включаючи конкурси, дослідницькі проекти та додаткові навчальні активності.
Плани роботи органів учнівського самоврядування для підтримки обдарованих учнів	Включають заходи, спрямовані на залучення обдарованих школярів до активної участі в житті гімназії, розвиток лідерських якостей, ініціатив та соціальної активності.
Індивідуальні плани підтримки та розвитку обдарованих учнів	Передбачають персоналізовані стратегії навчання, підтримки та моніторингу результатів для кожного учня з ознаками високого потенціалу.
Плани роботи факультативів і гуртків	Визначають напрями діяльності факультативних занять, спеціалізованих курсів, творчих гуртків для підтримки та розвитку здібностей обдарованих учнів.
Аналіз роботи з обдарованими учнями за попередній навчальний рік	Оцінка ефективності проведених заходів, аналіз досягнень учнів, визначення проблемних аспектів і шляхів їх вирішення.
Формування завдань та стратегічних напрямів роботи на новий навчальний рік	Визначення ключових заходів для реалізації програми підтримки обдарованих дітей, розширення навчальних можливостей, оновлення методичних підходів.
Робота з педагогічними кадрами	Підвищення кваліфікації вчителів у сфері роботи з обдарованими учнями, організація методичних об'єднань, тренінгів та обмін досвідом з іншими закладами.

Питання для обговорення на педрадах і методичних об'єднаннях	Теми, пов'язані з виявленням, підтримкою та розвитком обдарованих учнів, адаптацією програм навчання під їхні потреби.
Організація діяльності учнівського самоврядування у підтримці обдарованих учнів	Створення ініціативних груп для підтримки талантів, організація проектної роботи та участі обдарованих школярів у позашкільних заходах.
Розвиток творчого та наукового потенціалу учнів	Організація участі в олімпіадах, наукових конкурсах, дослідницьких ініціативах, міжнародних програмах та науково-дослідницькій діяльності.

Гімназія орієнтується на розвиток інтелектуального, творчого та соціального потенціалу обдарованих учнів. Основою управління цим процесом є створення сприятливих умов для розвитку здібностей кожної дитини, адаптація навчальних програм та реалізація інноваційних методик [36].

Принципи організації роботи з обдарованими учнями:

Розвиток особистості – індивідуальний підхід до кожного учня, формування самостійності, відповідальності та лідерських якостей [32].

Гуманістичний підхід – забезпечення підтримки та створення умов для максимального розкриття потенціалу кожної дитини [28].

Створення сприятливого освітнього середовища – формування атмосфери довіри, мотивації до навчання, взаємоповаги та творчої співпраці [29].

Індивідуалізація навчання – розробка спеціалізованих навчальних програм з урахуванням здібностей, інтересів та нахилів обдарованих дітей [31].

Використання сучасних методик і підходів, серед яких:

системно-структурний підхід – впровадження комплексної системи підтримки обдарованих учнів [30];

культурологічний підхід – інтеграція мистецьких, наукових і соціокультурних аспектів у навчальний процес [25];

особистісно орієнтоване навчання – формування освітніх програм відповідно до індивідуальних запитів і потреб учня [24];

інтеграція різних методів навчання для підвищення ефективності роботи з талановитими дітьми [33].

Активізація учнівського самоврядування – залучення школярів до планування та реалізації освітніх ініціатив.

Моніторинг та оцінка успішності учнів – визначення індивідуальних освітніх траєкторій для подальшого розвитку талантів кожної дитини.

Одним із ключових напрямів управління гімназії є створення можливостей для всебічного розвитку учнів поза межами навчальної програми. Для цього організовано:

Науково-дослідницькі секції та предметні гуртки – для учнів, які мають високий рівень академічної обдарованості. Вони беруть участь у конкурсах, олімпіадах та наукових дослідженнях [27].

Секція юних науковців «Ерудит» – розробка дослідницьких проєктів у природничих і технічних науках [26].

Гурток «Юний математик» – поглиблене вивчення математики та підготовка до олімпіад [28].

Лінгвістичний клуб «Слово і час» – розширення знань із філології, літератури та мовознавства.

Екологічний гурток «Довкілля» – дослідження природних явищ, екологічних проблем та участь у природоохоронних акціях.

Творчі студії, мистецькі проєкти, літературні клуби – підтримка та розвиток художніх і творчих здібностей учнів.

Арт-студія «Кольоровий світ» – живопис, графіка, художнє оформлення.

Музична студія «Мелодія» – вокал, гра на музичних інструментах.

Літературний клуб «Перо» – розвиток навичок письма, літературної творчості, участь у конкурсах.

Театральна студія «Сцена» – основи акторської майстерності, постановка вистав.

Факультативи та креативні майстер-класи – спрямовані на розвиток критичного мислення, комунікативних навичок і творчого підходу до навчання.

Факультатив «Дебати і риторика» – формування ораторських навичок, розвиток критичного мислення.

Майстер-клас «STEM-лабораторія» – інтеграція науки, технологій, інженерії та математики.

Факультатив «Розвиток емоційного інтелекту» – техніки саморегуляції, соціальна адаптація.

Креативний курс «Основи дизайну» – графічний дизайн, цифрове мистецтво.

Спортивні секції – формування фізичної витривалості, здорового способу життя, підтримка активного розвитку школярів.

Футбольна секція «Гол!» – техніка гри, командна тактика.

Легка атлетика «Старт» – біг, стрибки, загальна фізична підготовка.

Секція «Юний турист» – основи спортивного туризму, орієнтування на місцевості.

Шаховий клуб «Гамбіт» – стратегія, тактика гри, розвиток логічного мислення.

Ці підходи дозволяють забезпечити якісну систему підтримки обдарованих дітей та сприяють їхній успішній самореалізації у різних сферах [36].

Укомплектованість закладу педагогічними кадрами складає 100 % (див табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Кваліфікаційний рівень педагогічних працівників гімназії
(2023-2024 н.р.)**

Кваліфікаційна категорія	Кількість педагогів
Спеціаліст вищої категорії	8 вчителів, 1 вихователь, 1 музичний керівник
Старший вчитель	2 вчителі
Вчитель-методист	1 вчитель
Вихователь-методист	1 вихователь, 1 музичний керівник
Спеціаліст першої категорії	1 вчитель
Спеціаліст другої категорії	1 вчитель, 1 вихователь дошкільного підрозділу
Спеціаліст (без категорії)	1 педагог-організатор
11 тарифний розряд (без категорії)	2 вчителі
10 тарифний розряд (без категорії)	1 вчитель, 2 вихователі дошкільного підрозділу

Педагогічні працівники гімназії приймаються на роботу на підставі укладання трудового договору. Призначення на посаду та звільнення здійснює керівник закладу відповідно до чинного законодавства України [42].

На посаду педагогічного працівника гімназії може бути прийнята особа з високими моральними якостями, яка:

- ✓ має відповідну педагогічну освіту за фахом та/або професійну кваліфікацію,
- ✓ забезпечує якість та результативність навчального процесу,

- ✓ має належний рівень професійно-практичної підготовки,
- ✓ відповідає вимогам фізичного та психічного здоров'я, необхідним для виконання професійних обов'язків [34].

Педагогічні працівники, які систематично порушують Статут гімназії, правила внутрішнього розпорядку, не виконують посадові обов'язки, умови колективного договору або не відповідають займаній посаді за результатами атестації, можуть бути звільнені відповідно до законодавства України [35].

Педагогічний працівник гімназії, яка орієнтована на підтримку та розвиток обдарованих учнів, повинен:

- володіти сучасними методиками навчання та адаптивними освітніми підходами,
- вміти застосовувати індивідуальні та групові методи навчання,
- розвивати творчий, дослідницький та критичний потенціал учнів,
- забезпечувати інтерактивність освітнього процесу через впровадження новітніх технологій,
- працювати над формуванням соціальних та лідерських компетенцій обдарованих дітей,
- брати участь у проєктній діяльності, міжнародних програмах та конкурсах,
- мати високий рівень емоційного інтелекту та педагогічної етики [36].

Відповідно до професійного стандарту педагога, затвердженого Міністерством економіки України (наказ № 755 від 19.10.2021), викладач має відповідати найвищим вимогам професійної підготовки та особистісних якостей, оскільки робота з обдарованими дітьми потребує спеціального підходу, мотиваційної підтримки та творчої взаємодії [33].

Згідно з чинними нормативними вимогами, педагогічні працівники Хуторо-Губиниської гімназії Підгородненської міської ради зобов'язані проходити підвищення кваліфікації та атестацію один раз на п'ять років. Атестація проводиться відповідно до перспективного плану закладу освіти [31].

Атестаційна комісія:

- ✓ аналізує результати роботи педагогів,

- ✓ оцінює ефективність роботи з учнями та батьками,
- ✓ проводить анкетування, що допомагає забезпечити атестацію без зайвих психологічних навантажень та конфліктних ситуацій [30].

Методична робота з педагогами враховує індивідуальні особливості кожного вчителя, їх рівень професійної підготовки та потреби у підвищенні кваліфікації [32].

Діяльність гімназії в умовах воєнного стану здійснюється відповідно до:

- Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136-IX,

- Розпорядження «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану» від 29.03.2022 № 1/3737-22 [28].

- Психологічна підтримка учнів та педагогів є пріоритетним напрямом роботи, що включає адаптацію навчального процесу до сучасних реалій, надання необхідної психологічної допомоги та організацію безпечного освітнього середовища [29].

Методична діяльність організовується відповідно до сучасних освітніх стандартів та включає системну, цілеспрямовану колективну, групову та індивідуальну діяльність учителів [30]. Вона спрямована на:

- ✓ впровадження педагогічних інновацій,
- ✓ удосконалення навчальних матеріалів,
- ✓ розвиток методичних компетенцій вчителів,
- ✓ активізацію науково-дослідної діяльності педагогів [27].

На кожного вчителя оформлено методичний паспорт, який містить:

- основні дані про педагога (освіта, спеціальність, кваліфікаційна категорія),
- інформацію про підвищення кваліфікації та результати атестації,
- відомості про участь у методичній роботі, конкурсах, професійних об'єднаннях [37].

Таким чином, професійний розвиток педагогів гімназії спрямований на високу якість освіти для обдарованих учнів, впровадження інноваційних підходів

та створення сприятливих умов для навчання, саморозвитку та реалізації потенціалу кожного учня [38].

Структура методичної роботи в Хуторо-Губиниській гімназії визначається складом педагогічного колективу, результатами діагностування професійних компетенцій та враховує потреби вчителів у підвищенні кваліфікації та методичній майстерності [39].

Особливий акцент робиться на:

- ✓ удосконаленні професійної підготовки педагогічних працівників,
- ✓ впровадженні інноваційних освітніх технологій,
- ✓ створенні умов для ефективної роботи з обдарованими учнями [40].

Для цього педагоги проходять курси підвищення кваліфікації на базі КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти», стажування та активно займаються самоосвітою [41].

Упродовж останніх п'яти років спостерігається зростання рівня педагогічної майстерності вчителів та їх інформаційної культури:

- усі вчителі отримали сертифікати з ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій),
- 6 вчителів пройшли навчання за програмою Intel,
- вчителі мають сертифікат «Основи Інтернету»,
- 10 вчителів отримали сертифікати з «Учительського журналу онлайн» (27 уроків),
- учителів мають сертифікати з форуму «HUMAN» [42].

Керівництво гімназії активно впроваджує новітні методики, знайомить педагогів із сучасними освітніми концепціями та стимулює їх до:

- ✓ розробки власних творчих підходів у навчанні,
- ✓ формування індивідуального педагогічного стилю,
- ✓ самостійного конструювання методичних систем для роботи з обдарованими учнями [43].

Методична діяльність спрямована на розвиток професійної компетентності вчителів, що сприяє підвищенню якості освітнього процесу [44].

Ефективне управління роботою з обдарованими дітьми базується на особистісній взаємодії керівника гімназії з усіма учасниками освітнього процесу:

- ✓ педагогічним колективом,
- ✓ учнями та їхніми батьками,
- ✓ соціальними та освітніми інституціями,
- ✓ науковими установами, що підтримують розвиток обдарованих дітей [45].

Розвиток управлінської компетентності директора гімназії та його здатність впливати як на колектив, так і на окремих працівників, сприяє формуванню ефективної освітньої стратегії та позитивного іміджу закладу [46].

Гімназія приділяє особливу увагу професійному розвитку вчителів, впровадженню нових методик навчання та створенню оптимальних умов для ефективної роботи з обдарованими учнями. Це сприяє підвищенню рівня педагогічної компетентності та реалізації сучасних освітніх стратегій [47].

Ведення ділової документації та статистичної звітності здійснюється відповідно до чинного законодавства України та нормативних актів у сфері освіти [48].

Ефективне управління освітнім процесом для обдарованих дітей у Хуторо-Губинській гімназії базується на комплексному аналізі внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на функціонування закладу. Важливим аспектом є визначення мікро- та макросередовища, яке формує стратегічні напрями розвитку гімназії, впливає на управлінські рішення та створює умови для реалізації потенціалу обдарованих учнів [49].

До мікросередовища гімназії належать основні учасники освітнього процесу, зокрема адміністрація, педагогічний колектив, учні, батьки, органи місцевого самоврядування та інші зацікавлені сторони. Вони відіграють ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності закладу та створенні умов для якісного навчання. Основні складові мікросередовища наведено в таблиці 2.4 [49]:

Фактори, що впливають на управління роботою з обдарованими дітьми в Хуторо-Губиниській гімназії

Мікросередовище

Складові мікросередовища	Визначення
Постачальники	Хуторо-Губиниська гімназія Підгородненської міської ради.
Посередники	Міністерство освіти і науки України, Департамент освіти та науки Дніпропетровської ОДА.
Директор закладу освіти	Відповідно до Статуту гімназії, здійснює загальне керівництво освітнім процесом, організовує навчальну та виховну діяльність, контролює якість освіти та забезпечує конкурентоспроможність закладу.
Клієнтура	Педагогічний колектив, учні, батьки, громада. Формується позитивний імідж закладу, забезпечуються умови для інтелектуального, творчого та соціального розвитку обдарованих дітей.
Конкуренти	Інші навчальні заклади Підгородненської громади, зокрема школи з профільним навчанням та спеціалізовані освітні установи.
Контактні аудиторії	Підгородненська міська рада, відділ освіти, культурні установи громади, батьківський колектив, соціальні партнери, наукові установи.

Окрім внутрішніх чинників, значний вплив на розвиток гімназії мають і зовнішні фактори, зокрема соціально-економічні, політичні, науково-технічні та демографічні зміни. Зменшення народжуваності, еміграція молоді, економічні виклики та освітні реформи потребують адаптації управлінських рішень та пошуку нових стратегій розвитку. Детальніше макросередовище гімназії представлено у таблиці 2.5 [50]:

Таблиця 2.5

Макросередовище

Складові макросередовища	Визначення
Природні фактори	Спостерігається зменшення народжуваності та відтік молоді через війну, що впливає на наповнюваність класів та кількість учнів у гімназії.
Екологічні фактори	Гімназія розташована в сільській місцевості з відносно сприятливим екологічним станом. Епідеміологічна ситуація (COVID-19, інші захворювання) впливає на організацію навчального процесу.
Науково-технічні фактори	Застаріла матеріально-технічна база гімназії потребує модернізації для ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні.
Політичні фактори	Освітні реформи в межах Нової української школи, законодавчі зміни щодо освітнього процесу в умовах війни.

Економічні фактори	Зменшення фінансування освіти, необхідність залучення додаткових ресурсів через грантові та партнерські програми.
Демографічні фактори	Скорочення кількості дітей шкільного віку, відтік молоді за кордон, що впливає на формування класів та наповнюваність навчального закладу.

Аналіз наведених факторів свідчить про необхідність гнучкого підходу до управління освітнім процесом, що включає:

- ✓ модернізацію матеріально-технічної бази;
- ✓ впровадження сучасних методик навчання;
- ✓ розвиток партнерських відносин із науковими та освітніми установами;
- ✓ адаптацію освітніх програм до змін демографічної ситуації;
- ✓ залучення додаткових ресурсів та фінансування [51].

Таким чином, управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії потребує стратегічного підходу, який враховує як внутрішні, так і зовнішні виклики, забезпечуючи якісну освіту, розвиток інтелектуального та творчого потенціалу учнів та підвищення конкурентоспроможності закладу [52].

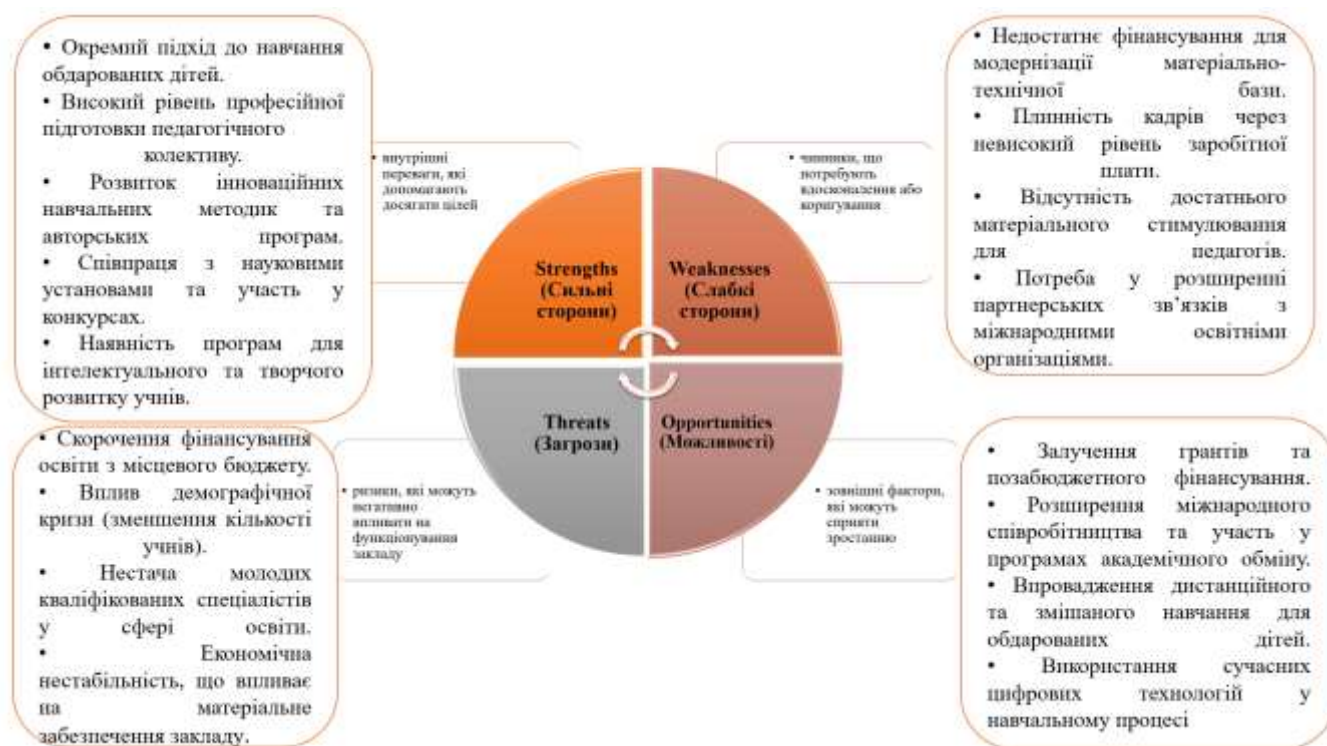
SWOT-Аналіз Управління Освітнім Процесом для Обдарованих Учнів у Хуторо-Губиниській Гімназії

SWOT-аналіз є ефективним інструментом стратегічного планування, що дозволяє визначити сильні та слабкі сторони гімназії, оцінити потенційні можливості та виявити загрози, які можуть вплинути на розвиток закладу освіти. Методологічною основою цього аналізу є концепція конкурентоспроможності організації, що розглядає освітній процес як систему, яка функціонує в умовах динамічного середовища [53].

SWOT-аналіз діяльності гімназії базується на комплексному вивченні ключових аспектів управління, а саме:

- ✓ організація навчального процесу,
- ✓ інноваційна діяльність,
- ✓ кадрова політика,
- ✓ розвиток матеріально-технічної бази,
- ✓ управління фінансами,
- ✓ взаємодія з учасниками освітнього процесу [54].

Аналіз складається з чотирьох основних категорій, що визначають можливості розвитку гімназії [55]:

Рис. 2.6. SWOT-аналіз можливостей та загроз розвитку освітнього процесу для обдарованих дітей у Хуторо-Губинській гімназії

Основними завданнями SWOT-аналізу були:

- ✓ Виявлення та систематизація проблемних аспектів освітнього процесу.
- ✓ Використання потенційних можливостей для розвитку гімназії.
- ✓ Оптиміальне управління ресурсами закладу.
- ✓ Зниження рівня ризиків та мінімізація слабких сторін.
- ✓ Врахування потреб педагогічного колективу, учнів та їхніх батьків [56].

На основі проведеного аналізу можна визначити:

- Які сильні сторони можна ще більше розвинути для покращення освітнього процесу.
- Які слабкі сторони необхідно усунути чи компенсувати.
- Як найефективніше використовувати сприятливі зовнішні можливості.
- Які заходи необхідні для мінімізації зовнішніх загроз [57].

SWOT-аналіз управління освітнім процесом у Хуторо-Губинській гімназії подано в таблицях 2.6, 2.7, 2.8 та 2.9 [58]:

Таблиця 2.6

Сильні та слабкі сторони управлінської діяльності

Сильні сторони	Оцінка (від +1 до +3)	Слабкі сторони	Оцінка (від -1 до -3)
1. Компетентність керівництва у створенні сприятливих умов для розвитку обдарованих дітей	+3	1. Відсутність чіткої довгострокової стратегії розвитку гімназії у сфері роботи з обдарованими дітьми	-3
2. Ефективна співпраця між адміністрацією, педагогічним колективом та батьками	+2	2. Недостатня кількість заходів для професійного розвитку керівників у сфері інноваційного менеджменту освіти	-2
3. Використання сучасних підходів до організації навчального процесу	+2	3. Брак системного підходу до моніторингу успішності обдарованих дітей	-2
4. Створення психологічно комфортного середовища для розвитку здібностей учнів	+2	4. Недостатня розвиненість системи мотивації педагогів, що працюють із обдарованими дітьми	-2
5. Використання новітніх педагогічних технологій та цифрових ресурсів	+2	5. Обмежене впровадження гнучких освітніх програм для талановитих учнів	-1
Сума балів	+11	Сума балів	-10

Таблиця 2.7

Сильні та слабкі сторони кадрового забезпечення

Сильні сторони	Оцінка (від +1 до +3)	Слабкі сторони	Оцінка (від -1 до -3)
1. Високий рівень професійної підготовки педагогів, що працюють із обдарованими учнями	+3	1. Високі вимоги до кваліфікації педагогів, які працюють із обдарованими дітьми, що ускладнює підбір кадрів	-3
2. Орієнтація на постійне підвищення кваліфікації та проходження тренінгів	+2	2. Відсутність програм адаптації молодих спеціалістів у роботі з талановитими учнями	-2
3. Гнучкість педагогів у використанні сучасних методів навчання	+2	3. Нестача методичних матеріалів та навчальних посібників для роботи з обдарованими дітьми	-2
4. Використання ІКТ у навчальному процесі для розвитку обдарованих учнів	+2	4. Низький рівень участі педагогів у міжнародних освітніх програмах	-2
Сума балів	+9	Сума балів	-9

Можливості та загрози

Можливості	Оцінка (від +1 до +3)	Загрози	Оцінка (від -1 до -3)
1. Державна підтримка програм для розвитку обдарованих дітей	+3	1. Недостатнє фінансування державних програм для підтримки талановитих учнів	-3
2. Участь у міжнародних освітніх проєктах та конкурсах	+3	2. Відтік талановитих учнів за кордон через недостатні умови для їх розвитку в Україні	-3
3. Розширення співпраці з науковими установами та вишами для залучення експертів у сфері освіти	+3	3. Старіння педагогічного складу та недостатній потік молодих фахівців	-2
4. Використання грантових програм для фінансування проєктів розвитку гімназії	+2	4. Нестача сучасної матеріально-технічної бази для реалізації програм розвитку обдарованих дітей	-2
5. Розвиток дистанційного навчання для розширення освітніх можливостей учнів	+2	5. Високий рівень психологічного навантаження на обдарованих дітей	-2
Сума балів	+13	Сума балів	-12

Таблиця 2.9

Матрична таблиця SWOT-аналізу

	Можливості (Сума балів: +13)	Загрози (Сума балів: -12)
Сильні сторони (+20)	Поле С-М (+20) – 35%	Поле С-З (+8) – 25%
Слабкі сторони (-19)	Поле Сл-М (-6) – 15%	Поле Сл-З (-10) – 25%

Поле С-М (Сильні сторони + Можливості): найперспективніша зона, що передбачає активний розвиток гімназії через реалізацію освітніх ініціатив для обдарованих дітей.

Поле С-З (Сильні сторони + Загрози): зона, що вимагає стратегічного управління ризиками.

Поле Сл-М (Слабкі сторони + Можливості): зона для вдосконалення управлінської стратегії та кадрової політики.

Поле Сл-З (Слабкі сторони + Загрози): найвразливіша зона, що потребує мінімізації ризиків та залучення додаткових ресурсів.

SWOT-аналіз показав, що Хуторо-Губиниська гімназія має значний потенціал для розвитку навчальної діяльності з обдарованими дітьми завдяки

високому рівню підготовки педагогічного складу, впровадженню інноваційних методик та можливостям залучення зовнішніх ресурсів (гранти, міжнародні програми). Водночас існують виклики, пов'язані з недостатнім фінансуванням, відтоком талановитої молоді та нестачею сучасного навчального обладнання.

Для подальшого розвитку закладу важливо зосередитися на:

1. Формуванні довгострокової стратегії підтримки обдарованих дітей та створенні умов для їх індивідуального розвитку.
2. Активному залученні міжнародних партнерів, що дозволить розширити можливості для навчання та наукової діяльності учнів.
3. Підвищенні мотивації педагогів, зокрема через професійний розвиток, удосконалення матеріального стимулювання та участь у тренінгах.
4. Створенні сприятливого освітнього середовища, яке відповідатиме сучасним вимогам освіти для обдарованих учнів [59].

На основі результатів SWOT-аналізу визначено чотири ключові напрями розвитку:

- ✓ Підсилення сильних сторін через удосконалення освітніх програм та розширення можливостей для індивідуального навчання.
- ✓ Зменшення слабких сторін шляхом залучення додаткових ресурсів, покращення фінансування та оновлення матеріально-технічної бази.
- ✓ Використання нових можливостей, таких як міжнародні партнерства, участь у грантових програмах, створення інноваційних навчальних платформ.
- ✓ Зниження ризиків через стратегічне управління фінансами, кадрову політику та модернізацію навчального процесу [60].

Провівши детальний аналіз управлінської та освітньої діяльності гімназії, можна зробити висновок, що для ефективного функціонування закладу в умовах сучасних викликів необхідно реалізовувати комплексну стратегію розвитку, спрямовану на підтримку обдарованих дітей [61]. Основними її складовими є:

- Оптимізація освітнього процесу через упровадження адаптивних навчальних програм, що враховують індивідуальні потреби обдарованих учнів [3], [24], [45].

- Модернізація кадрової політики, зокрема створення системи стимулювання педагогів та підтримка їхнього професійного зростання [5], [19], [30].

- Інноваційні підходи до організації навчання, включаючи використання сучасних методик, цифрових технологій та інтелектуальних платформ [18], [33], [50].

- Формування гімназії як центру розвитку обдарованих дітей, що передбачає співпрацю з науковими установами, вищими навчальними закладами та міжнародними партнерами [7], [20], [50].

Місія гімназії – створення комфортного освітнього середовища для розвитку обдарованих дітей, у якому кожен учень має можливість розкрити свої здібності, розвинути креативне мислення та підготуватися до сучасних викликів [11], [27], [43].

Візія гімназії – інноваційний освітній центр, що забезпечує якісну підготовку учнів завдяки ефективним методикам, використанню сучасних технологій та високому професіоналізму педагогів [11], [13], [24].

Сьогодення вимагає докорінних змін у методичній роботі гімназії, що має будуватися на сучасних підходах, передовому педагогічному досвіді та міжнародних освітніх стандартах [3], [5], [47]. Основними завданнями є:

- Підвищення рівня педагогічної майстерності через систему професійного розвитку та атестації вчителів [7], [30], [41].

- Розвиток творчої складової навчального процесу, що передбачає інноваційні методи викладання та активне залучення учнів до наукової діяльності [14], [18], [44].

- Модернізація методів оцінювання навчальних досягнень обдарованих учнів та адаптація освітніх програм відповідно до їх потреб [3], [13], [25].

Отже, загальний аналіз управлінської системи Хуторо-Губиниської гімназії підтверджує її конкурентоспроможність та готовність до змін в освітній політиці. Заклад активно впроваджує сучасні механізми управління, що сприяють створенню сприятливого середовища для розвитку обдарованих дітей,

підвищенню рівня професійної підготовки педагогів та впровадженню інноваційних методик навчання. Разом із цим, SWOT-аналіз вказує на необхідність подальшого вдосконалення матеріально-технічної бази, розширення можливостей міжнародного співробітництва та посилення заходів з підтримки професійного розвитку викладачів. Гімназія має всі передумови для подальшого зростання як провідного навчального закладу, що забезпечує якісну освіту, всебічний розвиток учнів та їхню успішну інтеграцію в сучасне суспільство.

2.2. Аналіз системи управління роботою з обдарованими дітьми в Хуторо-Губиниській гімназії

З метою вивчення системи організації роботи з обдарованими дітьми в умовах закладу загальної середньої освіти було проведено дослідження та аналіз стану організації роботи з обдарованими учнями в Хуторо-Губиниській гімназії [1], [7], [13].

У досліджуваному закладі розроблено та впроваджено систему підтримки обдарованих учнів, яка охоплює різні аспекти навчально-виховного процесу. В основу системи закладено комплексний підхід, що враховує індивідуальні здібності, потреби та інтереси кожного учня [5], [18], [30]. Програма роботи, яка подано у таблиці 2.10, з обдарованими учнями розрахована на 5 років та включає наступні ключові напрямки, подано на рис 2.7. [7], [24]:

Освітній супровід обдарованих учнів.

- Забезпечення індивідуальних навчальних траєкторій, адаптація освітніх програм, участь учнів у конкурсах, олімпіадах та науково-дослідницьких проектах.

Психологічна підтримка.

- Надання кваліфікованої допомоги учням для формування мотивації до навчання, розвитку емоційного інтелекту та адаптації до сучасних викликів.

Розвиток творчих здібностей.

- Організація роботи творчих гуртків, студій та участь учнів у культурно-мистецьких заходах.

Інформаційно-технічне забезпечення.

- Використання сучасних технологій навчання, впровадження електронних платформ та мультимедійних засобів для розширення можливостей учнів.

Формування лідерських компетенцій.

- Проведення тренінгів, дебатів, участь у громадських та волонтерських проектах.

**Рис. 2.7. Ключові напрями освітнього супроводу обдарованих дітей у
Хуторо-Губиниській гімназії**

Таблиця 2.10

Програма супроводу обдарованих дітей у Хуторо-Губиниській гімназії

Компонент програми	Заходи та дії	Очікувані результати
Система пошуку обдарованих дітей	- Робота з батьками	Формування бази даних обдарованості, виявлення потенціалу учнів.
	- Спільна робота психолога, вчителя та класного керівника	Індивідуальна оцінка здібностей і потенціалу учнів.
	- Творча наукова лабораторія	Виявлення та підтримка інтересів учнів до науки, техніки, творчості.
Система заходів	- Міжнародна діяльність	Участь у міжнародних конкурсах, проектах, грантових програмах.
	- Міжнародні та всеукраїнські конкурси	Розвиток навичок змагальності, самореалізації та соціальної активності.
	- Індивідуальні програми	Створення персоналізованих траєкторій навчання для кожного учня.
Створення освітнього середовища	- Максимально комфортні умови для розвитку творчої особистості	Сприяння розвитку інтелектуальних, творчих і лідерських здібностей.
	- Розвиток освітнього поля	Гарантія всебічного розвитку та життєвої компетентності учнів.
Результат	Всебічно розвинена особистість, яка є гарантом життєвої компетентності	Учні гімназії готові до самостійного життя, навчання, роботи та адаптації до сучасних викликів суспільства.

Програма передбачає систематичний підхід до роботи з обдарованими учнями, що реалізується через чітко визначені етапи, кожен з яких спрямований на досягнення конкретних цілей. Зокрема, акцент зроблено на пошуку, виявленні та супроводі обдарованих дітей, розробці індивідуальних освітніх траєкторій, а також на підтримці педагогів і батьків [3], [19], [34]. Етапи реалізації програми є взаємопов'язаними і послідовними, що дозволяє забезпечити ефективність роботи та досягнення високих результатів у навчанні й розвитку здібностей учнів (див. рис. 2.8) [7], [28], [47].

Етап 1: Пошук і аналіз	Мета: Виявити проблеми, можливості та перспективи роботи з обдарованими учнями.	Основні завдання: Дослідження наукових підходів до роботи з обдарованими дітьми (психологічних, педагогічних, спеціальної освіти). Аналіз нормативно-правової документації (державного, регіонального та місцевого рівнів). Оцінка готовності педагогів до роботи з обдарованими учнями. Перевірка матеріально-технічного забезпечення для реалізації програми.
Етап 2: Діагностика	Мета: Виявлення обдарованих учнів.	Основні завдання: Комплексна психолого-педагогічна діагностика для виявлення спеціальних здібностей та мотивації до навчання. Розробка індивідуальних освітніх траєкторій для обдарованих учнів. Створення бази даних талановитих учнів для подальшої роботи.
Етап 3: Вступний (практичний)	Мета: Реалізація програми роботи з обдарованими учнями.	Основні завдання: Організація навчального процесу за індивідуальними траєкторіями. Підвищення кваліфікації педагогів для роботи з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічне консультування батьків. Розробка методичних рекомендацій для педагогів.
Етап 4: Загально- аналітичний (контрольно- презентаційний)	Мета: Оцінка ефективності роботи з обдарованими учнями.	Основні завдання: Аналіз результатів роботи за індивідуальними освітніми траєкторіями. Створення портфоліо досягнень обдарованих учнів. Узагальнення досвіду та виявлення труднощів для подальшого вдосконалення програми.

Рис. 2.8. Етапи роботи з обдарованими учнями у Хуторо-Губинській гімназії

Аналіз зовнішньої та внутрішньої диференціації в освітньому процесі показує, що вона є важливим інструментом у роботі з обдарованими учнями. Така диференціація сприяє посиленню їхньої пізнавальної активності, підвищенню відповідальності як перед учителями, так і перед однокласниками, а також стимулює взаємоконтроль [5], [13], [36]. Вона дозволяє урізноманітнити самостійну роботу учнів, доповнюючи її елементами взаємонавчання та співпраці [18], [27], [38].

У контексті роботи з обдарованими дітьми така організація освітнього процесу спрямована на максимальне розкриття їхнього потенціалу. Робота педагога при цьому акцентується на творчій підтримці учнів, заохоченні їхньої ініціативи та самостійності [7], [30], [45]. Це сприяє розвитку навичок спілкування та взаємодії, зокрема у форматі спільних проєктів, дискусій та обміну досвідом [3], [21], [40].

Обдаровані учні потребують інтелектуально насиченої діяльності, яка дозволяє кожному з них проявити свої індивідуальні здібності, реалізувати творчий потенціал та вдосконалити навички співпраці в колективі [18], [33], [48]. Диференційований підхід до організації навчання створює умови для

інтелектуального, творчого та соціального розвитку учнів, відповідаючи на їхні індивідуальні освітні потреби та виклики сучасного суспільства [1], [7], [25].

Для забезпечення індивідуального підходу до розвитку обдарованих дітей у Хуторо-Губиниській гімназії використовуються сучасні форми організації навчання, спрямовані на максимально ефективно розкриття їхніх здібностей [5], [14], [30]. Основні форми навчання включають:

«Бандінг» (поділ на рівні)

Ця форма організації передбачає розподіл учнів однієї вікової групи за рівнем інтелекту на три основні категорії:

Верхній рівень (учні з високим рівнем обдарованості та академічної успішності);

Середній рівень (учні з хорошим рівнем знань);

Нижній рівень (учні, які потребують додаткової уваги для досягнення базового рівня знань).

Такий підхід дозволяє адаптувати навчальні програми під потреби кожної групи, забезпечуючи диференціацію навчання [13], [18], [47].

«Потокове передавання» (створення потоків)

Ця форма спрямована на гнучке групування учнів за здібностями, формуючи різноманітні навчальні потоки. Такий підхід дозволяє уникати жорсткого поділу на категорії та зменшує ризики «стигматизації». Для обдарованих дітей у гімназії створюються спеціальні потоки, які передбачають поглиблене вивчення предметів та впровадження додаткових курсів [7], [21], [39]. Це забезпечує вищу швидкість навчання та адаптацію освітнього процесу під їхні потреби.

«Налаштування» (поділ за предметами)

Ця форма організації навчання передбачає об'єднання учнів у групи відповідно до їхньої успішності з окремих предметів. Наприклад, один учень може входити до групи з високим рівнем знань із природничих наук, але до початкової групи з математики. Такий підхід дозволяє враховувати індивідуальні здібності кожного учня та забезпечує комплексний розвиток їхніх

навичок [5], [19], [30]. Використання індивідуальних навчальних засобів і роботи в командах педагогів значно підвищує ефективність навчального процесу.

Усі ці форми спрямовані на створення сприятливого освітнього середовища, яке відповідає потребам обдарованих учнів, дозволяє врахувати їхні інтереси та забезпечити якісну освіту, необхідну для подальшого розвитку їхнього потенціалу [14], [28], [45].

Робота з обдарованими учнями в Хуторо-Губиниській гімназії включає комплексний підхід, що поєднує вивчення інтересів, здібностей і потреб учнів, а також активну співпрацю з їхніми батьками та педагогами [7], [24], [44]. Аналіз діяльності з обдарованими учнями проводиться за чіткою схемою, яка дозволяє всебічно оцінити ефективність організації навчально-виховного процесу [5], [18], [28].

Схема аналізу роботи з обдарованими учнями:

I. Готовність педагогічного колективу:

- ✓ Чітке визначення мети уроку, підбір ефективних методів і прийомів для роботи з обдарованими учнями [7], [19], [30].
- ✓ Використання сучасних наочних посібників, інформаційних матеріалів, мультимедійних засобів навчання [5], [25], [45].
- ✓ Психологічна підготовка вчителя до роботи з обдарованими учнями, враховуючи їхні особливості та потреби [13], [30], [36].
- ✓ Забезпечення комфортних санітарно-гігієнічних умов у класах [7], [34], [47].

II. Оснащення та самоврядність учнів:

- ✓ Наявність необхідних навчальних матеріалів, інструментів та літератури для розвитку творчих здібностей [19], [28], [44].
- ✓ Формування у дітей навичок розумової праці, вміння самостійно організовувати навчання та виконувати творчі завдання [7], [13], [39].

III. Організація освітнього процесу:

- ✓ Використання сучасних педагогічних технологій для стимулювання пізнавальної активності та розвитку творчого мислення [3], [18], [40].

- ✓ Створення ситуацій, що сприяють самооцінці, самопізнанню та інтроспекції учнів [5], [28], [45].
- ✓ Умови для розвитку естетичних почуттів, творчих здібностей та креативності [7], [19], [30].
- ✓ Забезпечення свободи вибору учнів у навчанні та відповідальності за власні рішення [14], [24], [38].
- ✓ Варіативність самостійної роботи, з урахуванням вікових, індивідуальних та колективних потреб учнів [25], [30], [47].
- ✓ Впровадження інноваційних освітніх технологій для підвищення ефективності навчально-виховного процесу [13], [36], [45].
- ✓ Створення позитивного морально-психологічного клімату, що ґрунтується на довірі, толерантності та взаємоповазі [5], [28], [44].
- ✓ Раціональне використання навчального часу для досягнення максимального результату [7], [24], [39].

IV. Оцінка результатів:

- ✓ Результативність навчальних занять [19], [30], [44].
- ✓ Досягнення визначених цілей освітнього процесу [5], [13], [36].
- ✓ Ефективність занять для розвитку творчої особистості учнів, створення ситуацій успіху та стимулювання їхніх творчих здібностей [18], [28], [40].
- ✓ Специфіка групової роботи, орієнтованої на індивідуальні потреби обдарованих учнів [7], [24], [47].

Ця схема дозволяє системно підходити до організації роботи з обдарованими учнями, створюючи сприятливі умови для їхнього розвитку та досягнення високих результатів [3], [19], [30].

Педагогічний колектив Хуторо-Губиниської гімназії розробив ефективні принципи роботи з обдарованими учнями, які забезпечують індивідуальний підхід та сприяють розвитку їхнього творчого та інтелектуального потенціалу [3], [24], [39]:

- 1 Вислуховування та оцінювання думок учнів – підкреслення їхньої важливості, оригінальності та значущості [7], [25], [36].

- 2 Стимулювання інтересу до нових знань – підтримка зацікавленості учнів у новинках науки, техніки та мистецтва [5], [19], [44].
- 3 Практичне застосування знань – заохочення до вирішення дослідницьких завдань за допомогою предметів, матеріалів та нових ідей [13], [30], [45].
- 4 Формування систематичної самооцінки – навчання учнів критично оцінювати власні думки, ідеї та здобутки [14], [28], [47].
- 5 Толерантне ставлення до нових ідей – розвиток у школярів культури сприйняття та поваги до нестандартних підходів [7], [19], [34].
- 6 Творчий підхід у навчанні – уникання механічного запам'ятовування схем, таблиць та формул, акцент на пошук різних шляхів вирішення задач [3], [24], [39].
- 7 Створення творчої атмосфери – культивування середовища, де цінуються, обговорюються та підтримуються нові ідеї учнів [5], [18], [44].
- 8 Навчання цінувати власні та чужі думки – заохочення до запису ідей та думок у спеціальні зошити [13], [30], [45].
- 9 Інформування про цікаві факти – пропозиція учням цікавих наукових і технічних ідей, що стимулюють їхню зацікавленість [19], [28], [47].
- 10 Зниження страхів обдарованих дітей – створення підтримуючого середовища, що сприяє розкриттю їхнього потенціалу [5], [19], [30].
- 11 Стимулювання ініціативи та самостійності – підтримка активної участі учнів у навчальному процесі [7], [24], [34].
- 12 Оволодіння технічними засобами – допомога в опануванні інструментів, необхідних для навчання та досліджень [3], [25], [39].
- 13 Розвиток критичного мислення – навчання дітей аналізувати, порівнювати, робити висновки та приймати обґрунтовані рішення [14], [28], [44].
- 14 Навички доведення справи до кінця – підтримка учнів у реалізації ідей від задуму до завершення [7], [18], [34].
- 15 Особистий приклад педагога – мотивація учнів через демонстрацію власного ентузіазму, цінностей і прагнення до саморозвитку [5], [19], [30].

Ці принципи спрямовані на підтримку педагогів, класних керівників, практичних психологів і студентів педагогічних закладів у роботі з обдарованими учнями [3], [24], [39]. Вони допомагають краще зрозуміти здібності дітей, створити умови для їхнього саморозвитку та визначити шляхи професійного зростання. Такий підхід є запорукою успішної реалізації творчого потенціалу учнів та формування їхнього професійного самовизначення [7], [25], [36].

Отже, аналіз показав, що система управління роботи з обдарованими учнями в Хуторо-Губиниській гімназії базується на сучасних підходах до організації навчального процесу, що сприяє гармонійному розвитку інтелектуальних, творчих та лідерських компетенцій учнів. Особливу увагу приділено впровадженню індивідуальних навчальних траєкторій, застосуванню інноваційних педагогічних методик, розвитку співпраці з батьками та створенню комфортного психологічного середовища. Водночас для підвищення ефективності роботи з обдарованими дітьми важливо забезпечити регулярне оновлення матеріально-технічної бази, зокрема оновлення навчального обладнання та використання цифрових платформ, активізувати залучення міжнародних програм і грантів, а також впровадити систематичну роботу з підвищення кваліфікації педагогічного колективу. Такий підхід дозволить створити умови для всебічного розвитку обдарованих учнів, посилити конкурентоспроможність гімназії та забезпечити її провідну роль у розвитку талановитої молоді.

Висновки до другого розділу

Хуторо-Губиниська гімназія активно застосовує інноваційні освітні підходи, спрямовані на роботу з обдарованими учнями. Діяльність закладу базується на впровадженні сучасних педагогічних технологій, які забезпечують гармонійний розвиток інтелектуальних, творчих та лідерських компетенцій учнів, створюючи сприятливе освітнє середовище, що враховує індивідуальні здібності та потреби кожного вихованця.

Аналіз роботи гімназії демонструє високий рівень професіоналізму педагогічного колективу та комплексний підхід до розвитку талантів учнів.

Програма супроводу обдарованих дітей передбачає використання індивідуалізованих освітніх траєкторій, які сприяють максимальному розкриттю потенціалу учнів. Особлива увага приділяється створенню сприятливого освітнього середовища, яке враховує інтереси, здібності та психологічні особливості кожного учня.

Методична робота педагогів гімназії є одним із ключових напрямів розвитку закладу. Регулярне підвищення кваліфікації вчителів, участь у міжнародних освітніх програмах та впровадження інноваційних технологій сприяють покращенню якості навчального процесу. Особливе місце займає психологічна підготовка педагогів до роботи з обдарованими дітьми, що дозволяє їм застосовувати індивідуальний підхід до кожного учня та створювати сприятливу атмосферу для навчання.

SWOT-аналіз підтвердив конкурентоспроможність гімназії та її здатність досягати високих результатів. Серед сильних сторін можна відзначити високий рівень професійної підготовки педагогічного складу, використання сучасних освітніх технологій, участь у міжнародних конкурсах і програмах. Гімназія також активно впроваджує систему підтримки обдарованих учнів, яка охоплює різні аспекти навчально-виховного процесу та базується на індивідуальному підході.

Разом із тим, аналіз показав наявність певних викликів. Зокрема, це стосується недостатнього фінансування, потреби в оновленні матеріально-технічної бази та збільшенні кількості сучасних навчальних ресурсів. Ці чинники можуть обмежувати можливості закладу в роботі з обдарованими учнями. Також відзначається необхідність розширення міжнародного співробітництва та залучення додаткових ресурсів для підвищення ефективності роботи.

Гімназія активно працює над створенням сучасної системи управління освітнім процесом. Це включає використання інноваційних підходів, таких як індивідуальні освітні траєкторії, адаптивні програми навчання та залучення учнів до творчої діяльності. Важливою складовою є психологічна та соціальна підтримка обдарованих дітей, що сприяє їхньому всебічному розвитку та адаптації до сучасних реалій.

Педагогічний колектив гімназії має всі необхідні передумови для забезпечення якісної освіти для обдарованих учнів. Зокрема, це висока професійна підготовка педагогів, систематична робота з удосконалення методичних навичок, застосування сучасних педагогічних технологій і орієнтація на гуманістичні цінності. Все це дозволяє закладу підтримувати високий рівень освітніх послуг та реалізовувати стратегічні цілі розвитку.

Отже, Хуторо-Губиниська гімназія має значний потенціал для подальшого розвитку та зміцнення свого статусу як провідного закладу для роботи з обдарованими дітьми. Стратегічними пріоритетами для закладу мають стати модернізація матеріально-технічної бази, залучення додаткових фінансових ресурсів і міжнародних партнерів, а також підвищення кваліфікації педагогічного складу. Усі ці заходи сприятимуть підвищенню ефективності навчального процесу, розвитку творчого потенціалу учнів і формуванню позитивного іміджу гімназії.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОБОТОЮ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В ХУТОРО-ГУБІНИСЬКІЙ ГІМНАЗІЇ

3.1. Інноваційні педагогічні підходи до управління роботою з обдарованими дітьми в Хуторо-Губиниській гімназії

Сучасні підходи до управління роботою з обдарованими учнями базуються на інтеграції інноваційних педагогічних технологій, які спрямовані на розвиток інтелектуального, творчого та емоційного потенціалу школярів. Хуторо-Губиниська гімназія є прикладом закладу, де ці підходи успішно реалізуються [3], [19], [44].

Одним із ключових факторів ефективної роботи з обдарованими учнями в закладі освіти є особистість педагога. Поряд з учнями, вчитель є головним суб'єктом освітнього процесу, і його професійні та особистісні якості мають вирішальне значення [7], [25], [36]. Успішність роботи з обдарованими учнями значною мірою залежить від системи поглядів і переконань педагога, його уявлення про себе, інших людей та кінцеву мету освітньо-виховної діяльності [13], [28], [45].

Для ефективної роботи з обдарованими учнями педагоги повинні володіти низкою особливих професійних компетентностей:

- ***Розробка індивідуалізованих програм.*** Учитель має бути здатним створювати адаптивні освітні програми, які враховують індивідуальні здібності, потреби та інтереси кожного учня [5], [19], [44]. Гнучкість таких програм дозволяє максимально розкрити потенціал обдарованої дитини.
- ***Створення сприятливої атмосфери.*** Тепла, емоційно безпечна обстановка в класі сприяє зниженню стресу у дітей та створює умови для їхньої творчої самореалізації [7], [24], [34].
- ***Навички зворотного зв'язку.*** Важливим аспектом є постійна комунікація між учнем і педагогом, яка дозволяє своєчасно коригувати навчальний процес та враховувати побажання і труднощі учнів [13], [25], [39].

- **Різноманітність стратегій виховання.** Використання різних підходів у роботі з обдарованими учнями дозволяє забезпечити комплексний розвиток інтелектуальних, творчих та соціальних компетенцій [5], [18], [44].

- **Повага до особистості.** Визнання унікальності кожного учня та підтримка його індивідуальності є основою ефективної педагогічної роботи [3], [24], [39].

- **Розвиток позитивної самооцінки.** Учитель має сприяти формуванню в учня впевненості у власних силах і мотивації до подальшого саморозвитку [13], [30], [45].

- **Стимулювання творчих здібностей.** Розвиток уяви, креативності та нестандартного мислення є важливим компонентом роботи з обдарованими учнями [5], [19], [44].

- **Розвиток психічних процесів вищого рівня.** Педагог має забезпечувати умови для розвитку таких навичок, як аналіз, синтез, критичне мислення та вирішення складних завдань [7], [24], [34].

Однією з ключових характеристик педагога, який працює з обдарованими учнями у Хуторо-Губиниській гімназії, є мотивація та позитивна самооцінка. Учитель, який не впевнений у своїх силах, зазвичай відчуває труднощі у роботі з талановитими учнями, що може вплинути на їхній рівень довіри до педагога [13], [28], [47]. Окрім цього, важливими якостями є зрілість, багатий педагогічний досвід, емоційна стійкість, цілеспрямованість та креативність [5], [19], [30].

Професійна компетентність педагога, який працює з обдарованими учнями, ґрунтується на його готовності до постійного розвитку, навчання протягом життя та глибокого розуміння особливостей цієї роботи [3], [24], [39]. Зокрема, педагог має:

- ✓ знати психологічні особливості обдарованих дітей і враховувати їхні потреби та інтереси [13], [30], [45];

- ✓ демонструвати доброзичливість, чуйність та вміння створювати комфортну атмосферу для навчання [5], [18], [44];

- ✓ вміти адаптувати освітній процес відповідно до результатів діагностичних тестів учнів [7], [25], [36];
- ✓ мати чітке уявлення про мету навчання, а також володіти ефективними методами і стратегіями роботи з обдарованими дітьми [3], [24],[39];
- ✓ зберігати емоційну стійкість, підтримувати позитивний настрій та демонструвати високий рівень інтелектуального розвитку [13], [28], [45];
- ✓ постійно вдосконалювати свої професійні знання та навички, бути відкритим до нових ідей та підходів;
- ✓ володіти почуттям гумору, що сприяє налагодженню довірливих стосунків із учнями;
- ✓ бути готовим до спеціалізованої роботи з обдарованими дітьми, здобуваючи необхідні знання у сфері обдарованості;
- ✓ проявляти наполегливість, рішучість та стимулювати розвиток пізнавальних здібностей учнів.

Враховуючи результати дослідження, можна виділити основні вимоги до педагога Хуторо-Губиниської гімназії, який працює з обдарованими учнями. Ці вимоги зосереджені на високому рівні професійної підготовки, педагогічної майстерності та особистісних якостях, необхідних для ефективної роботи з талановитими дітьми [5], [19], [30]. Зокрема, педагог має, подано у табл 3.1:

Таблиця 3.1

Основні вимоги до педагогів Хуторо-Губиниської гімназії в контексті управління роботою з обдарованими учнями

Вимоги до педагога	Зміст вимоги
Професійна компетентність	Розробка та впровадження власної педагогічної концепції, відповідність сучасним освітнім стандартам, високий рівень теоретичної підготовки в роботі з обдарованими учнями.
Науково-методична діяльність	Активна участь у розробці інноваційних методик, самоосвіта, наукові дослідження та постійне вдосконалення професійних навичок.
Особистісні якості	Висока культура спілкування, доброта, педагогічний такт, емоційна стійкість, цілеспрямованість, адекватна самооцінка.
Психологічні знання	Знання вікових особливостей психології дітей, уміння враховувати індивідуальні потреби учнів.
Об'єктивність	Уміння об'єктивно оцінювати успішність та потенціал учнів, виявлення індивідуального підходу.
Інтелектуальний розвиток	Демонстрація високого рівня інтелектуального, морального та духовного розвитку.

Організаторські здібності	Здатність ефективно організовувати навчальний процес, створювати атмосферу співпраці та довіри, забезпечувати гармонійний розвиток учнів.
Комунікаційні навички	Уміння ефективно взаємодіяти з учнями, батьками, колегами, враховуючи їхні очікування та потреби.
Творчий підхід	Використання інноваційних методів навчання, стимулювання творчої активності учнів.
Мотивація учнів	Формування впевненості у своїх здібностях у кожного учня, підтримка мотивації до навчання та розвитку.
Особливості професійної діяльності	Зміст діяльності
Індивідуальні навчальні траєкторії	Організація навчального процесу, що враховує інтереси, потреби та здібності кожного учня.
Вільний вибір учнів	Надання можливості учням самостійно визначати напрями розвитку без жорсткого контролю.
Неформальне освітнє середовище	Створення атмосфери підтримки, взаєморозуміння та свободи для творчої самореалізації учнів.
Інтерактивні методи навчання	Використання активних методів, таких як проєктна діяльність, дискусії, дебати для залучення учнів до навчального процесу.
Відповідальність педагогів	Забезпечення атмосфери довіри, співпраці та взаємодопомоги, яка є необхідною для гармонійного розвитку дітей.
Спеціальні компетентності педагогів	Зміст компетентності
Індивідуальний розвиток учнів	Забезпечення умов для реалізації потенціалу кожного учня, врахування унікальних здібностей.
Компенсаторна функція освіти	Подолання можливих прогалин у знаннях і навичках учнів через адаптивні програми.
Різноманітні види діяльності	Організація різних форм навчання та виховання, які відповідають віковим та особистісним особливостям обдарованих дітей.

Результати дослідження дозволили окреслити ключові вимоги до управління роботою педагогів Хуторо-Губиниської гімназії, подані в таблиці 3.1, які працюють з обдарованими учнями, враховуючи особливості їхньої професійної діяльності [3], [19], [44]. Ефективне управління передбачає підвищення рівня професійної підготовки педагогів, розвиток їхньої педагогічної майстерності та підтримку особистісних якостей, які забезпечують взаємодію з талановитими дітьми [7], [25], [36]. У цьому контексті важливо організувати системну роботу, яка сприятиме розробці педагогічних концепцій, формуванню професійних компетенцій, проведенню науково-методичної діяльності, а також розвитку високої культури спілкування, емоційної стійкості та тактовності [13], [30], [45]. Управління процесом навчання також повинно враховувати вікові психологічні особливості учнів, сприяти їхній об'єктивній оцінці та забезпечувати можливості для професійного зростання педагогів через самоосвіту [5], [19], [44].

Особливості управління освітнім процесом передбачають створення умов для індивідуального розвитку кожного учня. Гнучкий навчальний процес, що базується на індивідуальних траєкторіях, дозволяє враховувати здібності, інтереси та потреби обдарованих учнів [7], [24], [34]. Керівництво гімназії має сприяти впровадженню інноваційних методик навчання, таких як проєктна діяльність, дискусії та дебати, які допомагають розвивати критичне мислення та комунікативні навички [3], [25], [39]. Також важливо підтримувати неформальне освітнє середовище, де учні відчувають довіру, підтримку та свободу для творчої самореалізації [13], [28], [45]. Ефективне управління забезпечує гармонійний розвиток учнів та підтримує високу якість роботи педагогів [5], [18], [44].

Діяльність педагогів, спрямована на розвиток обдарованих учнів, вимагає спеціальних управлінських підходів, які включають створення умов для реалізації потенціалу кожного учня та організацію різноманітних видів діяльності [7], [25], [36]. Управління має передбачати залучення інноваційних технологій, адаптивних програм та інтерактивних методів навчання, які забезпечують розвиток творчих, інтелектуальних і соціальних компетенцій учнів [3], [24], [39]. З боку адміністрації важливо забезпечувати підтримку педагогів через організацію професійного розвитку, створення атмосфери співпраці та впровадження стратегій, які допомагають педагогам реалізувати свої професійні навички [13], [30], [45]. Управління таким чином стає ключовим чинником у створенні сприятливих умов для розкриття потенціалу обдарованих дітей [5], [19], [44].

Отже, враховуючи результати аналізу, нами було сформульовано ключові рекомендації для підвищення ефективності роботи з обдарованими учнями. Передусім, це подальше впровадження інноваційних педагогічних методик, які відповідають сучасним викликам і сприяють розвитку креативності, критичного мислення та лідерських якостей учнів. Розробка та реалізація індивідуальних освітніх траєкторій є ще одним важливим напрямом, що дозволяє враховувати унікальні здібності та інтереси кожної дитини, забезпечуючи її гармонійний розвиток.

Особливу увагу слід приділити підвищенню кваліфікації педагогів, зокрема через участь у тренінгах, семінарах, міжнародних освітніх програмах та впровадження сучасних освітніх технологій. Для цього адміністрація закладу має забезпечити систематичну підтримку педагогічного складу шляхом залучення новітніх ресурсів, адаптивних програм та інтерактивних методів навчання, що відповідають найкращим світовим практикам.

Також важливим аспектом є створення сприятливих умов для професійного та творчого розвитку учнів, що включає забезпечення доступу до сучасної матеріально-технічної бази, участь у конкурсах, олімпіадах і науково-дослідницьких проєктах. Не менш значущою є підтримка атмосфери співпраці, довіри та взаєморозуміння між педагогами, учнями та батьками, що є фундаментом для формування комфортного освітнього середовища.

Усі ці заходи не лише сприятимуть гармонійному розвитку учнів, але й вдосконаленню освітнього процесу в цілому, підвищенню конкурентоспроможності закладу та його репутації як лідера в роботі з обдарованими дітьми.

3.2. Методичні рекомендації щодо оптимізації управління роботою з обдарованими дітьми в Хуторо-Губиниській гімназії

Сучасна педагогічна практика, орієнтована на особистісно-орієнтований підхід, демонструє, що ефективна робота з обдарованими учнями вимагає врахування їхніх унікальних інтелектуальних, творчих та емоційних особливостей [5], [19], [25]. У кожному класі є учні, які вирізняються високими інтелектуальними здібностями, нестандартним мисленням і відкритістю до нового. Завдання педагога полягає у виявленні цих талантів і створенні сприятливих умов для їх розвитку [3], [13], [36].

Для ефективної реалізації потенціалу обдарованих учнів у Хуторо-Губиниській гімназії необхідно забезпечити:

Створення розвивального освітнього середовища. Це включає модернізацію матеріально-технічної бази закладу, впровадження сучасних

інформаційно-комунікаційних технологій та організацію індивідуальних освітніх траєкторій для учнів [7], [24], [30].

Формування мотивації до навчання. Варто зосередити увагу на розвитку інтересу до навчального процесу через інноваційні форми навчання, наприклад, проєктну діяльність, інтерактивні заняття, участь у конкурсах, олімпіадах та наукових заходах [13], [18], [34].

Підвищення кваліфікації педагогічного складу. Педагоги мають постійно вдосконалювати свої професійні компетенції, опанувати сучасні методики роботи з обдарованими учнями та брати участь у тренінгах і семінарах, присвячених інноваційним освітнім підходам [5], [25], [36].

Розвиток творчих психічних процесів. Необхідно зосередитися на розвитку креативного мислення, уяви та творчого потенціалу учнів через створення проблемних ситуацій, проведення творчих майстер-класів та підтримку індивідуальних проєктів [3], [30], [45].

На основі проведеного дослідження було розроблено систему заходів, спрямованих на оптимізацію роботи з обдарованими учнями в Хуторо-Губиниській гімназії, яка включає чотири етапи [13], [24], [39].

Таблиця 3.2

Етапи оптимізації роботи з обдарованими учнями в Хуторо-Губиниській гімназії

Етапи	Основні цілі	Основні заходи
Перший етап – Науково-аналітичний	Виявлення проблем, можливостей та перспектив у роботі з обдарованими учнями.	<ul style="list-style-type: none"> - Дослідження сучасних освітніх концепцій (вітчизняних і зарубіжних), які розкривають природу обдарованості. - Аналіз нормативно-правової документації для відповідності сучасним стандартам. - Оцінка професійної готовності педагогів до роботи з обдарованими учнями. - Вивчення матеріально-технічних ресурсів закладу та їх можливостей для впровадження індивідуальних освітніх траєкторій.
Другий етап – Діагностичний	Виявлення обдарованих учнів та визначення їхнього потенціалу.	<ul style="list-style-type: none"> - Проведення психолого-педагогічної діагностики обдарованості учнів. - Створення банку даних обдарованих учнів для систематизації інформації про їхні здібності та інтереси.

		<ul style="list-style-type: none"> - Розробка адаптивних діагностичних методик для індивідуальної оцінки здібностей. - Виявлення потенційних талантів серед учнів, які демонструють пізнавальну активність, творчість і аналітичне мислення.
Третій етап – Впровадження	Реалізація технологій навчання, орієнтованих на розвиток індивідуального потенціалу обдарованих учнів.	<ul style="list-style-type: none"> - Впровадження індивідуальних освітніх траєкторій для обдарованих учнів. - Організація тренінгів, семінарів і курсів для педагогів із впровадження інноваційних методик, таких як STEAM-освіта. - Забезпечення психолого-педагогічної підтримки батьків, спрямованої на формування сприятливого освітнього середовища. - Розробка методичних рекомендацій для педагогів.
Четвертий етап – Узагальнюючо-презентаційний	Аналіз результатів роботи з обдарованими учнями та поширення ефективного педагогічного досвіду.	<ul style="list-style-type: none"> - Оцінка результатів навчання обдарованих учнів за індивідуальними освітніми траєкторіями. - Створення портфоліо обдарованих учнів із документуванням їхніх досягнень. - Оцінка ефективності роботи педагогів, виявлення труднощів та напрямів для вдосконалення. - Узагальнення та поширення успішного досвіду через публікації, семінари та тренінги.

Додатковими напрямами роботи є:

Розробка навчально-методичних матеріалів. Створення науково-методичних посібників і рекомендацій для роботи з обдарованими дітьми, що сприятимуть підвищенню професійної компетентності педагогів [7], [19], [34].

Підбір кваліфікованих педагогів. Залучення кадрів, які здатні працювати з обдарованими учнями, сприяти їхньому творчому розвитку та навчати за індивідуальними програмами [5], [18], [44].

Підвищення професійного рівня педагогів. Організація постійного вдосконалення педагогічної майстерності, що включає самостійну діяльність, загальнокультурний розвиток і професійне зростання [5], [18], [44].

Використання інноваційних технологій. Інтеграція сучасних технологій у навчальний процес для розвитку обдарованих дітей і створення адаптивного освітнього середовища [3], [25], [45].

Формування бази даних обдарованих учнів. Постійне оновлення бази даних талановитих дітей для планування подальшої роботи з ними [7], [18], [39].

Цей етап сприяє не лише вдосконаленню навчально-виховного процесу, а й формуванню цілісної системи роботи з обдарованими учнями, орієнтованої на їхній гармонійний розвиток, досягнення високих результатів і підвищення конкурентоспроможності гімназії як провідного закладу освіти [13], [25], [44].

Психолого-педагогічна підтримка та професійний розвиток педагогів.

Психолого-педагогічна підтримка педагогів і батьків реалізується через регулярні тренінги, групові консультації, семінари та індивідуальні сесії. Усі ці заходи спрямовані на розвиток емоційної стійкості педагогів, удосконалення їхніх професійних навичок, а також створення комфортного середовища для учнів [5], [19], [36]. Зокрема, впровадження STEAM-освіти та інтерактивних методик забезпечує адаптивний підхід до кожного учня [18], [30], [45]. У цьому контексті Хуторо-Губиниська гімназія реалізує наступні заходи:

✓ Організація регулярних тренінгів, семінарів і курсів підвищення кваліфікації педагогів, що спрямовані на опанування сучасних освітніх технологій, таких як STEAM-освіта та адаптивні методики [7], [19], [34].

✓ Забезпечення психологічної підтримки педагогів і батьків обдарованих учнів для створення комфортного освітнього середовища [3], [24], [39].

✓ Розробка методичних рекомендацій і матеріалів для педагогів, які працюють із обдарованими дітьми, з акцентом на індивідуальні підходи [13], [25], [44].

✓ Проведення консультацій для батьків обдарованих дітей, спрямованих на розуміння потреб і підтримку розвитку дитини [18], [36], [45]. Усі ці заходи сприяють підвищенню професійного рівня педагогів, ефективному використанню освітніх технологій і гармонійному розвитку учнів [7], [24], [39].

Для підвищення кваліфікації педагогів важливо впроваджувати тематичні тренінги та семінари, зокрема курси з використання сучасних методик, таких як STEAM-освіта, проєктне навчання та індивідуальні підходи. Наприклад, можна організувати практичні воркшопи з тематики «Емоційна підтримка обдарованих

дітей» або «Методи виявлення талантів через інноваційні інструменти». Регулярне навчання педагогів сприяє ефективнішій роботі з учнями та підвищенню загального рівня освіти [7], [18], [45].

Як видно з таблиці 3.2, етапи організації роботи з обдарованими учнями в Хуторо-Губиниській гімназії забезпечують комплексне впровадження сучасних педагогічних і управлінських технологій, спрямованих на гармонійний розвиток талантів учнів і оптимізацію навчально-виховного процесу [13], [30], [45]. Робота з обдарованими учнями базується на чітко структурованій системі, що складається з чотирьох етапів [7], [24], [36].

Перший, науково-аналітичний етап, слугує фундаментом для всієї роботи. Його мета – виявлення проблем, перспектив і можливостей у роботі з обдарованими учнями. Основними завданнями є дослідження сучасних вітчизняних і зарубіжних освітніх концепцій, аналіз нормативно-правової документації, оцінка готовності педагогів до роботи з обдарованими учнями та вивчення матеріально-технічних ресурсів закладу. Крім того, важливим напрямом є аналіз інфраструктури для забезпечення індивідуального підходу в навчанні [3], [25], [39]. Цей етап дозволяє сформувати об'єктивну картину стану роботи з обдарованими дітьми та створити основу для подальшої діяльності.

Другий, діагностичний етап, спрямований на виявлення обдарованих учнів серед вихованців гімназії. Він передбачає проведення комплексної психолого-педагогічної діагностики для оцінки обдарованостей учнів, їхніх мотивацій та потенціалу. Особлива увага приділяється виявленню талановитих дітей, які через певні обставини не досягли успіхів у навчанні, але демонструють пізнавальну активність, аналітичне мислення та креативність. Важливим результатом цього етапу є створення колективного банку даних обдарованих учнів, розробка індивідуальних освітніх траєкторій, що дозволяють враховувати унікальні особливості кожної дитини [7], [24], [36], а також удосконалення системи виявлення талантів за допомогою сучасних методик та технологій. Окремо варто зазначити важливість регулярного оновлення діагностичних методик для забезпечення актуальності їх використання. Сучасні методики діагностики, які використовуються в гімназії, включають тестування креативності,

опитувальники на визначення рівня мотивації, а також тести на аналітичне мислення. Зокрема, використовуються методики Гілфорда для оцінки креативного мислення, опитувальники «Мотиватор» для виявлення рівня зацікавленості учнів, а також інструменти для аналізу когнітивних здібностей, розроблені Інститутом сучасної педагогіки. До нових методик діагностики належать інструменти, які дозволяють виявити навички критичного мислення через ігрові завдання або аналіз поведінки учнів у командних проєктах.

Етап впровадження є ключовим у цій системі, оскільки саме на ньому реалізуються розроблені технології навчання. Впровадження індивідуальних освітніх траєкторій дозволяє максимально адаптувати навчальний процес до потреб обдарованих учнів, сприяючи розкриттю їхнього потенціалу. Педагогічний колектив підвищує свій професійний рівень через участь у тренінгах, семінарах та курсах, зосереджених на впровадженні інноваційних підходів, таких як STEAM-освіта, інтерактивні методи навчання та використання цифрових інструментів. Особлива увага приділяється створенню середовища, яке сприяє розвитку лідерських і соціальних навичок обдарованих учнів, а також вдосконаленню рекомендацій для роботи педагогів [13], [30], [45].

Фінальний, узагальнюючо-презентаційний етап, спрямований на аналіз результатів роботи з обдарованими учнями та узагальнення ефективних практик. На цьому етапі проводиться оцінка досягнень учнів за індивідуальними освітніми траєкторіями, створюються портфоліо, які документують успіхи та потенціал кожного учня. Особлива увага приділяється аналізу роботи педагогів, визначенню труднощів та напрямів для вдосконалення методик. Узагальнення та поширення успішного досвіду роботи, зокрема через семінари, тренінги та методичні рекомендації, дозволяє ділитися напрацюваннями як у межах закладу, так і на регіональному рівні [18], [36], [44]. Важливим є також використання отриманих даних для подальшої модернізації освітнього процесу, що забезпечить безперервний розвиток системи роботи з обдарованими учнями. Один із успішних кейсів – впровадження індивідуальної освітньої траєкторії для учня, зацікавленого в природничих науках. Наприклад, учень, який проявив інтерес до хімії, брав участь у позакласних дослідженнях разом із науковими

співробітниками. Її робота з розробки екологічно безпечних реактивів отримала грант на регіональному рівні. У межах STEAM-проєкту учні розробляли програмовані робототехнічні пристрої для вирішення побутових проблем, що отримали нагороду на Всеукраїнському конкурсі юних техніків. Ці пристрої включали автоматизовану систему сортування сміття, яка працює на основі машинного навчання, та пристрій для моніторингу якості повітря, який використовує сенсорні технології.

Реалізація зазначених етапів роботи з обдарованими учнями створює умови для гармонійного розвитку їхніх талантів і підвищує конкурентоспроможність Хуторо-Губиниської гімназії. Для подальшого вдосконалення варто впроваджувати новітні технології діагностики, розширювати програми психологічної підтримки та залучати педагогів до міжнародних проєктів, спрямованих на обмін досвідом [5], [19], [30]. Важливим аспектом також є створення платформи для обміну успішними кейсами серед освітніх закладів регіону.

Збалансована система роботи з обдарованими учнями включає діагностику потенціалу, впровадження інноваційних методик і оцінку результатів, забезпечуючи ефективний розвиток талантів і професійний ріст педагогів. Ця система дозволяє Хуторо-Губиниській гімназії не лише досягати високих результатів у навчанні, але й формувати нове покоління творчих та ініціативних лідерів, які є конкурентоспроможними на регіональному та національному рівнях [13], [24], [36]. Хуторо-Губиниська гімназія слугує прикладом гармонійного поєднання сучасних технологій і традиційних освітніх цінностей. Вона забезпечує не лише ефективний розвиток талантів учнів, але й професійне зростання педагогів. Постійне вдосконалення підходів, використання сучасних ресурсів та технологій, а також підтримка атмосфери співпраці, довіри й взаєморозуміння є ключовими елементами цієї системи. У підсумку, таке управління організацією роботи з обдарованими учнями дозволяє Хуторо-Губиниській гімназії залишатися конкурентоспроможною та відповідати сучасним освітнім стандартам [5], [19], [45].

Сьогодні актуальність готовності педагогів до роботи з обдарованими учнями в закладах загальної середньої освіти є ключовим завданням освітнього процесу. У Хуторо-Губиниській гімназії впроваджено систематизований підхід, який передбачає збирання та аналіз нормативних документів, що регламентують роботу з обдарованими дітьми. Це включає розроблення рекомендацій для педагогів, спрямованих на підвищення ефективності їхньої роботи, а також порад для батьків щодо стимулювання творчої активності дитини. Особливу увагу приділяють створенню компетентнісної моделі педагога, який здатен працювати з талановитими учнями на високому професійному рівні [18], [30], [44].

Вчителі гімназії розглядають розвиток творчої особистості як комплексний процес, що сприяє усвідомленню учнями власного потенціалу, визначенню життєвих цілей і шляхів їх досягнення. Цей підхід допомагає формувати індивідуальні траєкторії розвитку учнів, що є надзвичайно важливим для гармонійного становлення їхньої особистості. Такі методи роботи не лише враховують інтелектуальні та творчі здібності учнів, а й сприяють формуванню у них навичок самореалізації в сучасному суспільстві [7], [25], [39].

Отже, у Хуторо-Губиниській гімназії створюються сприятливі умови для обдарованих учнів, які дозволяють їм вільно обирати напрямок освіти, профіль навчання, а також брати участь у різноманітних видах діяльності, орієнтованих на їхні індивідуальні потреби та здібності. Запропонована система заходів сприяє вирішенню одного з основних завдань загальної середньої освіти – виявленню, розвитку та педагогічному супроводу обдарованих дітей, зокрема тих, хто демонструє високі інтелектуальні та творчі здібності.

Цей підхід забезпечує гармонійний розвиток кожної особистості, що є основою для її майбутнього успіху та самореалізації, а також сприяє формуванню позитивного іміджу гімназії як сучасного освітнього закладу, що відповідає вимогам часу.

Висновки до третього розділу

Розділ три присвячений вдосконаленню управління роботою з обдарованими учнями в Хуторо-Губиниській гімназії. У ньому визначено

ключові напрямки та інноваційні підходи, які сприяють створенню ефективної системи підтримки талановитих учнів і підвищенню якості освітнього процесу.

Збалансована система управління роботою з обдарованими учнями, запропонована у цьому розділі, є важливим інструментом для забезпечення гармонійного розвитку талантів. Вона охоплює всі етапи роботи — від діагностики здібностей до впровадження інноваційних методик і оцінки результатів, створюючи ефективне навчальне середовище, орієнтоване на розвиток особистості кожного учня.

Інноваційні педагогічні підходи, такі як STEAM-освіта, інтерактивні методи навчання та індивідуальні траєкторії, демонструють здатність гімназії адаптуватися до сучасних викликів. Завдяки інтеграції цифрових технологій та гнучкості освітнього процесу, обдаровані учні мають змогу розвивати свої здібності в умовах, максимально наближених до їхніх інтересів та потреб.

Індивідуальні освітні траєкторії, як основа роботи з талановитими дітьми, дозволяють враховувати унікальні особливості кожного учня. Це сприяє досягненню високих результатів у навчанні, що підтверджується участю учнів у конкурсах, проєктах і розробці інноваційних рішень, які отримують визнання на національному та регіональному рівнях.

Підвищення професійної компетентності педагогів залишається одним із ключових напрямків системи управління. Регулярні тренінги, воркшопи та семінари забезпечують педагогам доступ до сучасних освітніх методик, допомагаючи їм адаптувати навчальний процес до нових стандартів і підвищувати якість надання освітніх послуг.

Психолого-педагогічна підтримка є невіддільною складовою ефективного освітнього середовища. Системний підхід до роботи з педагогами, учнями та батьками сприяє створенню довірливих стосунків, забезпечує гармонійний емоційний стан і стимулює розвиток творчого потенціалу учнів.

Платформа для обміну успішними практиками через семінари, тренінги та участь у міжнародних освітніх програмах сприяє розширенню можливостей для професійного зростання педагогів. Це дозволяє закріпити

конкурентоспроможність гімназії та забезпечує впровадження інновацій у систему роботи з обдарованими учнями.

Отже, запропонована система вдосконалення управління роботою з обдарованими учнями сприяє ефективнішій організації навчального процесу, формуванню нового покоління ініціативних і талановитих лідерів та підвищенню репутації гімназії як сучасного інноваційного закладу. Це дозволяє забезпечити якісний розвиток як учнів, так і педагогічного складу, відповідаючи сучасним стандартам освіти.

ВИСНОВКИ

Управління роботою з обдарованими дітьми є важливим напрямом діяльності сучасної гімназії, адже саме завдяки ефективним управлінським підходам можна забезпечити повноцінний розвиток талантів учнів. Цей процес передбачає не лише організацію навчальної діяльності, а й підтримку емоційного, соціального та творчого потенціалу кожної дитини.

1. Аналіз наукових джерел дозволив обґрунтувати сутність поняття «управління роботою з обдарованими дітьми» та визначити основні підходи до організації цієї діяльності. Було виявлено, що управління роботою з обдарованими учнями вимагає комплексного підходу, який включає планування, організацію, контроль і мотивацію. Основою ефективного управління є створення індивідуальних траєкторій розвитку учнів, що враховують їхні унікальні здібності, потреби та інтереси. Теоретичний аналіз підтвердив важливість використання диференційованого підходу, який базується на сучасних педагогічних теоріях, таких як конструктивізм, гуманізм та інноваційні методики навчання.

2. Особливості управління роботою з обдарованими дітьми в умовах сучасної гімназії були визначені на основі аналізу сучасних педагогічних підходів і практик. Зокрема, дослідження підтвердило, що важливим є формування сприятливого освітнього середовища, яке стимулює творчий і інтелектуальний розвиток учнів. У цьому процесі ключову роль відіграє співпраця між адміністрацією, педагогами та батьками. Також було підкреслено важливість організації додаткових освітніх заходів, таких як олімпіади, конкурси, проєктні роботи, що сприяють розкриттю потенціалу учнів. Гімназія успішно організовує щорічний конкурс наукових проєктів, участь у якому дозволяє учням розкрити свої дослідницькі здібності. Крім того, в рамках навчального року проводяться дебати з актуальних соціальних тем, що сприяє розвитку критичного мислення та лідерських якостей.

3. Аналіз стану організації роботи з обдарованими дітьми на прикладі Хуторо-Губиниської гімназії показав, що хоча заклад демонструє позитивні

результати у роботі з обдарованими учнями, існують аспекти, які потребують вдосконалення. Було виявлено, що важливими викликами є недостатнє фінансування, обмеженість ресурсів для підтримки педагогів і недостатня увага до систематичного моніторингу результатів роботи з обдарованими дітьми. Разом із цим гімназія демонструє успішні практики, зокрема впровадження індивідуальних програм навчання, які можуть стати прикладом для інших закладів. Наприклад, у гімназії функціонує «Математичний клуб», учасники якого регулярно здобувають призові місця на районних і обласних олімпіадах. Також використовуються сучасні технології: інтерактивні платформи дозволяють учням проходити онлайн-курси та працювати з індивідуальними завданнями. Проте нестача фінансування ускладнює забезпечення школи сучасними лабораторіями, що є нагальною потребою для експериментальної діяльності.

4. Педагогічні умови та управлінські аспекти, що сприяють ефективній роботі з обдарованими учнями, включають створення індивідуалізованого підходу до навчання, розробку гнучких навчальних програм і використання сучасних технологій у навчальному процесі. Було визначено, що ключову роль відіграє професійна підготовка педагогів, їхня мотивація та залученість до освітнього процесу. Також було підкреслено важливість створення психологічно комфортного середовища, де учні можуть розвивати свої здібності без страху помилитися чи зазнати критики. Для досягнення цього у гімназії застосовуються практики індивідуальних консультацій з учнями, проведення мотиваційних зустрічей із відомими діячами науки і мистецтва, а також організація щотижневих арт-терапевтичних занять, спрямованих на емоційну розрядку. Для педагогів реалізується програма стимулювання, яка включає участь у професійних тренінгах та конкурсах з подальшим визнанням досягнень.

Розвиток психологічного та соціального супроводу обдарованих учнів є важливим аспектом успішного управління. Було виявлено, що залучення психологів до роботи з дітьми, організація тренінгів із розвитку емоційного інтелекту та підтримка саморефлексії є ключовими чинниками створення сприятливого середовища для обдарованих дітей. Це забезпечує збереження їхньої емоційної стабільності та підтримку мотивації до навчання.

Забезпечення професійного розвитку педагогів через регулярні тренінги, семінари та обмін досвідом сприяє підвищенню їхньої кваліфікації та ефективності роботи з обдарованими учнями. Запропоновано використовувати новітні методи навчання, такі як інтерактивні вебінари, онлайн-курси, міждисциплінарні воркшопи, що допомагають педагогам адаптуватися до сучасних освітніх викликів.

5. Розроблені методичні рекомендації спрямовані на вдосконалення управління роботою з обдарованими дітьми в гімназії. Рекомендації включають впровадження тренінгів для педагогів, спрямованих на розвиток навичок роботи з обдарованими учнями, організацію міждисциплінарних проєктів, а також використання інтерактивних методів навчання, таких як дебати, мозкові штурми, симуляції тощо. Особливу увагу було приділено інтеграції STEAM-освіти, що сприяє формуванню комплексного мислення та практичних навичок у дітей.

Інтеграція міжнародного досвіду управління роботою з обдарованими дітьми дозволила адаптувати кращі практики до українських реалій. Зокрема, були запозичені підходи до організації навчального процесу, зосереджені на розвитку креативності, критичного мислення та навичок співпраці. Важливим є також використання досвіду інших країн у питаннях підготовки педагогів, зокрема через участь у міжнародних програмах підвищення кваліфікації.

6. Оцінка впливу запропонованих методів і рекомендацій підтвердила, що їхнє впровадження значно підвищує ефективність роботи з обдарованими учнями. Зокрема, інтеграція інноваційних підходів до навчання сприяє підвищенню мотивації учнів, формуванню у них впевненості у власних силах та бажання розвивати свої здібності. Також впровадження методик дозволяє зменшити стресовість навчального процесу, покращити взаємодію між педагогами та учнями, а також сприяти гармонійному розвитку учнів.

Покращення матеріально-технічного забезпечення гімназії є необхідною умовою для ефективного управління роботою з обдарованими дітьми. Зокрема, було запропоновано оснастити гімназію сучасним обладнанням для проведення інтерактивних занять, створити лабораторії для експериментальної діяльності та забезпечити доступ до цифрових ресурсів, які стимулюють креативність учнів.

Системність у підходах до роботи з обдарованими дітьми передбачає створення комплексної системи моніторингу та оцінки результатів їхнього навчання. Це дозволить своєчасно виявляти проблеми, коригувати навчальний процес і забезпечувати індивідуальний підхід до кожного учня. Такий підхід сприяє максимальному розкриттю їхнього потенціалу.

Отже, комплексний підхід до управління роботою з обдарованими дітьми є ефективним інструментом для забезпечення їхнього гармонійного розвитку. Результати дослідження демонструють, що реалізація запропонованих рекомендацій сприяє не лише підвищенню якості освітнього процесу, а й формуванню конкурентоспроможного освітнього середовища, яке відповідає сучасним викликам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О. Є. Інтелектуальні здібності у структурі обдарованості особистості. *Особистісні інтелектуальні якості обдарованого учня у підлітковому віці: матеріали Всеукраїнського науково-методичного семінару*, 21 січня 2011 р. Київ, 2011. 35-41 с.
2. Антонова О. Є. Інноваційні технологічні підходи до роботи з обдарованою молоддю. У: Чернілевський Д. В. (ред.). *Методологія наукової діяльності. Вінниця: Нілан-ЛТД*, 2012. 89-99 с.
3. Антонова О. Є. Сучасні педагогічні підходи до розвитку обдарованих дітей у закладах освіти. *Освіта та суспільство*. 2021. № 1. С. 14-20.
4. Антонова О. Є. Теоретичні та практичні умови створення науково-педагогічного супроводу обдарованої особистості в Україні. *Spoleczeństwo i edukacja: Międzynarodowe Studia Humanistyczne*. 2012. № 2. С. 386-399.
5. Бех І. Д., Ващенко Л. С. Психолого-педагогічні основи особистісно орієнтованого навчання. *Київ: Педагогічна думка*, 2020.
6. Бобир О. В. Особистісні характеристики юнацтва з різними формами обдарованості: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Дніпропетровськ, 2005. 210 с.
7. Бойченко М. А. Моделі ідентифікації обдарованості у загальноосвітніх школах: аналіз інноваційних підходів. *Педагогічний дискурс*. 2020. № 29. С. 38-44.
8. Братко М. В. Сутнісний зміст поняття «освітнє середовище вищого навчального закладу». *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2012. № 18. URL: <http://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/14#.VaaCA7U6A3D>.
9. Бойченко М. А. Особливості ідентифікації обдарованих і талановитих школярів в американських загальноосвітніх навчальних закладах. *Педагогічна компаративістика – 2015: якісний вимір освіти зарубіжжя та український контекст: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару (Київ, 11 червня 2015 р.)*. Київ: Педагогічна думка, 2015. 136-138 с.

10. Бойченко М. Особливості ідентифікації обдарованих школярів у загальноосвітніх навчальних закладах: американський досвід. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2016. № 2/34. С. 14-19.
11. Бойченко М. А. Теоретичні та методичні засади освіти обдарованих школярів у США, Канаді та Великій Британії. *Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка*, 2018. 240 с.
12. Бугрій В. С. Інтелектуальний та емоційний розвиток вихованців загальноосвітніх шкіл у процесі краєзнавчої роботи. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2012. № 33. С. 402-407.
13. Василенко О. О. Формування мотивації до навчання обдарованих дітей в умовах нової української школи. *Наукові записки НаУКМА. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. № 2. С. 77-84.
14. Вороніна Г. Л. Формування професійної компетентності керівників гуртків позашкільних навчальних закладів. *Імідж сучасного педагога*. 2010. № 9 (108). С. 49-50.
15. Гарбич О. Особистісно орієнтовані технології в педагогічній роботі з обдарованими дітьми. *Молодь і ринок*. 2006. № 2. С. 44-47.
16. Главник О., Зоц В. (упоряд.) Психологічна підтримка творчості учня. *Київ: Редакція загальнопедагогічних газет*, 2003. 180 с.
17. Головка Н. Психологічні аспекти роботи з обдарованими дітьми у сучасному освітньому просторі. *Наукові праці ЧНУ імені Петра Могили. Серія «Психологія»*. 2021. № 15. С. 50-56.
18. Дмитренко І. В. Використання STEAM-підходів у навчанні обдарованих дітей. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2020. № 3. С. 22-28.
19. Енциклопедія освіти. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
20. Жук Н. Інтеграція міжнародного досвіду у роботу з обдарованими дітьми. *Педагогічна освіта*. 2021. № 9. С. 35-42.
21. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2017, № 38-39, ст. 380.

22. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13 травня 1999 року № 651-XIV (із змінами та доповненнями).
23. Концепція Нової української школи: наказ Міністерства освіти і науки України від 14 грудня 2016 року № 988.
24. Кравченко О. В. Виховна система та освітній простір як чинники розвитку обдарованої особистості. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 3 (47). С. 102-112. <http://www.pednauk.cdu.edu.ua/article/view/826>
25. Кравченко О. Сучасні технології розвитку креативності обдарованих учнів. *Інновації в освіті*. 2022. № 5. С. 15-23.
26. Кульчицька О. І. Обдарованість: природа і сутність. У: Зязюн І., Ничкало Н. (ред.). Професійна освіта: педагогіка і психологія: *Польсько-український журнал*. Ченстохова – Київ, 2003. С. 193-202.
27. Кульчицька О. І. Підготовка педагогів до роботи з обдарованими дітьми у контексті інклюзивного навчання. *Освітній простір*. 2021. № 4. С. 19-26.
28. Кульчицька О. І. Соціально-психологічні фактори формування таланту. *Обдарована дитина*. 2005. № 1. С. 2-11.
29. Кульчицька Я. М. Особливості виявлення обдарованих дітей у Канаді. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. № 28 (81). С. 213-216.
30. Лавриченко Н. М. Множинний інтелект і обдарованість у теоретичній моделі Говарда Гарднера. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 4 (58). С. 11-20.
31. Лавриченко Н. М. Науково-організаційні засади діяльності Малої академії наук України. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 8 (52). С. 75-87.
32. Лісова І. А. Емоційна підтримка як складова роботи з обдарованими дітьми. *Практична психологія і соціальна робота*. 2020. № 8. С. 44-50.

33. Мельник В. Інноваційні методи навчання обдарованих дітей у цифровому середовищі. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. 2021. № 2. С. 70-78.
34. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Київ: МОН України, 2019.
35. Мірошниченко С. Формування творчих здібностей обдарованих дітей засобами інтерактивних методик. *Вісник педагогіки*. 2022. № 12. С. 30-36.
36. Наливайко Ю. Роль керівника у формуванні освітнього середовища для розвитку обдарованих дітей. *Управління освітою*. 2020. № 7. С. 12-19.
37. Офіційний сайт Хуторо-Губиниської гімназії: URL: <http://hutorok.klasna.com>.
38. Павленко І. Індивідуалізація навчання обдарованих учнів у сучасній гімназії. *Наукові записки НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. № 12. С. 45-53.
39. Петренко Л. Можливості дистанційного навчання для розвитку обдарованих учнів. *Електронний збірник наукових праць*. 2020. № 5. С. 29-35.
40. Пилипчук Т. Інтеграція цифрових технологій у розвиток обдарованості школярів. *Інформатика та освіта*. 2021. № 3. С. 15-22.
41. Покроєва Л. Д. (ред.). Збірник кваліфікаційних характеристик підвищення кваліфікації педагогічних працівників. *Харків: Харківська академія неперервної освіти*, 2013. 312 с.
42. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 15 вересня 2019 року № 872.
43. Процик Л. Психологічна діагностика обдарованих підлітків. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика*. 2015. Вип. 2. С. 104-110.
44. Савченко О. Я. Використання ігрових технологій для розвитку обдарованих дітей. *Освітологія*. 2021. № 6. С. 11-18.
45. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: теорія і практика. Київ: *Освіта*, 2019.

46. Савченко О. Я. Навчально-виховне середовище сучасної школи: діалог з В. О. Сухомлинським. *Науковий вісник Миколаївського державного університету. Педагогічні науки*. 2005. Вип. 8. Ч. I. С. 4-9.
47. Сбруєва А. А. Освіта обдарованих і талановитих: організаційні засади та тенденції розвитку міжнародного співробітництва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 8 (34). С. 14-26.
48. Сидоренко Н. Особливості психологічної підтримки обдарованих дітей у школах України. *Психологічні науки*. 2022. № 10. С. 77-85.
49. Соколов О. Інноваційні підходи до організації освітнього процесу в роботі з обдарованими дітьми. *Науковий вісник ПНПУ імені В. Г. Короленка*. 2021. № 9. С. 50-58.
50. Тимченко А. Підготовка педагогів до впровадження інклюзивного підходу у роботі з обдарованими дітьми. *Педагогічна компаративістика*. 2022. № 3. С. 41-48.
51. Федорова Л. Розвиток креативного мислення обдарованих учнів засобами STEAM-освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 4. С. 33-40.
52. Юркевич В. С. Про окремі типи обдарованості. *Завуч*. 2003. № 17-18. С. 9-10.
53. Янковчук М. М. Розвиток обдарованості: практичний досвід. *Обдарована дитина*. 2007. № 9. С. 48-54.
54. Behavioral Characteristics of Gifted Students. URL: <https://www.apsva.us/gifted-services/eligibility/behavioral-characteristics-of-gifted-students/>.
55. Carroll J. B. Psychometrics, intelligence, and public perception. *Intelligence*. 1997. № 24. С. 25-52.
56. Characteristics of gifted children – positive and negative behaviors which may be exhibited. URL: <https://www.huberheightscityschools.org/docs/district/Gifted/Characteristics%20of%20Gifted%20Students.pdf>.
57. Clark B. *Growing up gifted* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall, 2008. 512 p.

58. Colangelo N., Davis G. A. (Eds.). Handbook of gifted education (2nd ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon, 1997. 400 p.
59. Dubrovina I. V. Psychological Principles of Working with Gifted Children in Educational Settings. *Psychology and Pedagogy*. 2008. № 2. P. 18-25.
60. Dunn R. S., Price G. E. The learning style characteristics of gifted students. *Gifted Child Quarterly*. 1980. № 24 (1). C. 33-36.
61. Feldhusen J. F. Talent Identification and Development in Education. *Roeper Review*. 1992. № 14. P. 4-9.
62. Fingelkurts An. A., Fingelkurts Al. A. Exploring giftedness. Y: Shohov S. P. (Ed.). Advances in psychology research. Huntington, NY: Nova Science, 2002. № 9. C. 137-155.
63. Gagné F. From giftedness to talent: A developmental model and its impact on the language of the field. *Roeper Review*. 1995. № 18. C. 103-111.
64. Gardner H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. New York: Basic Books, 1993. 320 p.
65. Kelemen G. Pedagogia supradotării. Identificarea și educarea copiilor supradotați. Arad: Editura Universității Aurel Vlaicu, 2008. 320 p.
66. Marland S. P. Jr. Education of the gifted and talented. Vol. 1. Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1972. 210 p.
67. Merriam-Webster. Merriam-Webster online dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com> (дата звернення: 23.07.2009).
68. National Society for the Gifted and Talented. Giftedness defined. URL: <http://www.nsgt.org/giftedness-defined/>.
69. Powell P. M. Elementary education, personal adjustment and social achievement in a national sample of gifted adults. Y: Gallagher J. (ред.). *Gifted children: Reaching their potential*. Jerusalem: Kollack & Sons, 1979.
70. Radu I., Ionescu M. Cercetarea pedagogică – moment al perfecționării și creativității. Y: Radu I., Ionescu M. (ред.). *Experiență didactică și creativitate*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1987.

71. Renzulli J. S. The Three-Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model for Creative Productivity. *Gifted Child Quarterly*. 1978. № 22. P. 9-15.
72. Silverman L. K. Counseling the Gifted and Talented. Denver, CO: *Love Publishing*, 1993. 210 p.
73. Silverman L. K. Through the lens of giftedness. *Roeper Review*. 1998. № 20. C. 204-210.
74. Sternberg R. J. A componential theory of intellectual giftedness. *Gifted Child Quarterly*. 1981. № 25 (2). C. 86-93.
75. Stoeger H., Ziegler A. Motivational orientations and cognitive abilities: An empirical investigation in primary school. *Gifted Education International*. 2006. № 21. C. 227-246.
76. Terman L. M. The measurement of intelligence. *Boston: Houghton Mifflin*, 1916. 320 p.
77. Terman L. M., Oden M. The gifted group at midlife. Vol. V: Genetic studies of genius. *Stanford, California: Stanford University Press*, 1959. 410 p.
78. Thompson P. Skating on thin ice: The knowledge economy myth. *Glasgow, UK: University of Strathclyde*, 2004. 180 p.
79. Torrance E. P. Gifted children in the classroom. *New York: Macmillan*, 1965. 250 p.
80. Zubchenko O. M. Organizational and Pedagogical Conditions for Managing Work with Gifted Children in Schools. *Scientific Bulletin*. 2019. № 12. P. 45-52.